

XIX. évfolyam /1.

Kalejdoszkóp - 2020/1

Vol. XIX / 1

„Nincs más haza, csak az anyanyelv” *Márai Sándor*

416-596-0297
toms-place.com

190 Baldwin St.
Kensington Market
Just west of Spadina

M-W 10-6
Th-F 10-7
Sat 9-6
Sun 12-5

Tom's Place

Tom's Place and the Mihalik family have strong Hungarian roots but at the same time are very proud Canadians. Pictured above is Tom Mihalik, with his son Tom Jr., both ready to serve you at Tom's Place. Established in 1958, Tom's Place now offers the biggest selection of suits in North America, all at great prices.

Please visit Tom's Place, one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

*Designer
Men's & Women's
Clothing for
Over 50 Years*

LOCATION

3090 Lenworth Drive Mississauga
ON, L4X 2G1

PHONE: 905) 624-9311

HOURS

Su-M Closed
T-F 8 am - 6 pm
Sa 8 am - 3 pm

BOLDOGASSZONY ANYÁNK

(régí magyar himnusz)

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk!
Nagy ínségben lévén, így szólít meg hazánk :
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Ó Atya Istennek kegyes, szép leánya,
Krisztus Jézus Anyja, Szentlélek mátkája!
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Nyisd fel az eget sok kiáltásunkra,
Anyai palástod fordítsd oltalmunkra.
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Kegyes szemekkel tekints meg népedet,
Segéld meg áldásra magyar nemzetedet.
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Sírnak és zokognak árváknak szívei,
Hazánk pusztulásán özvegyek lelkei.
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Vedd el országodról, ezt a sok ínséget,
Melyben torkig úszunk. Ó nyerj békeséget.
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

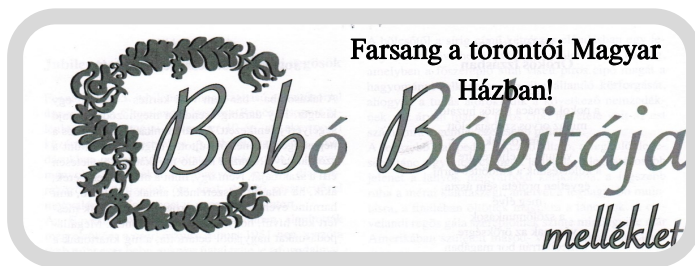
Irtsd ki, édes Anyánk, az eretnkséget,
Magyar nemzetedből a hitetlenséget.
Magyarországról, Édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el Szegény magyarokról!

Folyóiratunk borítólapjait GAÁL LÁSZLÓ festőművész alkotásai díszítik:

1. LÁNY A KERTBEN, olaj, vászon, 2006, 80x65 cm
2. TILOLÓK, olaj, vászon, 1963, 88x67cm

TARTALOMBÓL

Erdélyben Háromszéken indult a Nemzeti Összetartozás Éve	4
Varga Gabriella: „A Szűzanya oltalmazó palástja...”	6
Fekete István: Az erdő ébredése	8
Szervátiusz Jenő-díj 2019. Krucsainé Herter Anikó - köszöntő	9
Nagy Miklós Kund ... Gaál András festőművész laudációja	10
Veres Emese-Gyöngyvér: Nagy Miklós Kund laudálása	12
Radnóti Miklós: Tétova óda (vers)	15
Miklós Radnóti: Hesitate Ode (poem), transl by Frank Veszely	15
Gyürky Katalin: Jelentés a „szülészárókból”- Anyaöl - Mother's Lap - monodramáról	18
Kovács Kotáng Ferenc beszélgetése Miska Jánossal...	20
Pósa Zoltán: Tripartitum; Mondóka (versek)	21
Pósa Zoltán: Nagy Lea	22
Nagy Lea versei, prózai írása	22 - 24
Kathy Stewart: Eulogy for my Mother Magda Pouzar	25
Dsida Jenő: A föld és az ember megmarad (vers)	26
Kabdebő Lóránt: In Memoriam - Lengyel Alfonz...	27
Dobos Marianne: Szőlőveszedségeim - beszélgetés Lengyel Alfonzzal	28
Fábián Judit versei	31
Csibi Balázs: Egy új könyv margójára	32
Fábián Judit: Zsinór az égen (vers)	32
Csibi Balázs: Rákóczi Bál 2020	33

34 - 36

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA - PUBLISHED BIMONTHLY

Előfizetés - Subscription: CA\$85.00/year Foreign: US\$95.00/year

Elnök - Telch György-George - President

Főszerkesztő: Telch-Dancs Rózsa - Editor-in-Chief

Főmunkatárs: Varga Gabriella

Munkatársak: Csibi Balázs, Veszely Ferenc

122 Silas Hill Drive, Toronto, ON, M2J 2X9, Canada

Tel.: 647-979-4631

E-mail: rozsatelchdancs@gmail.com

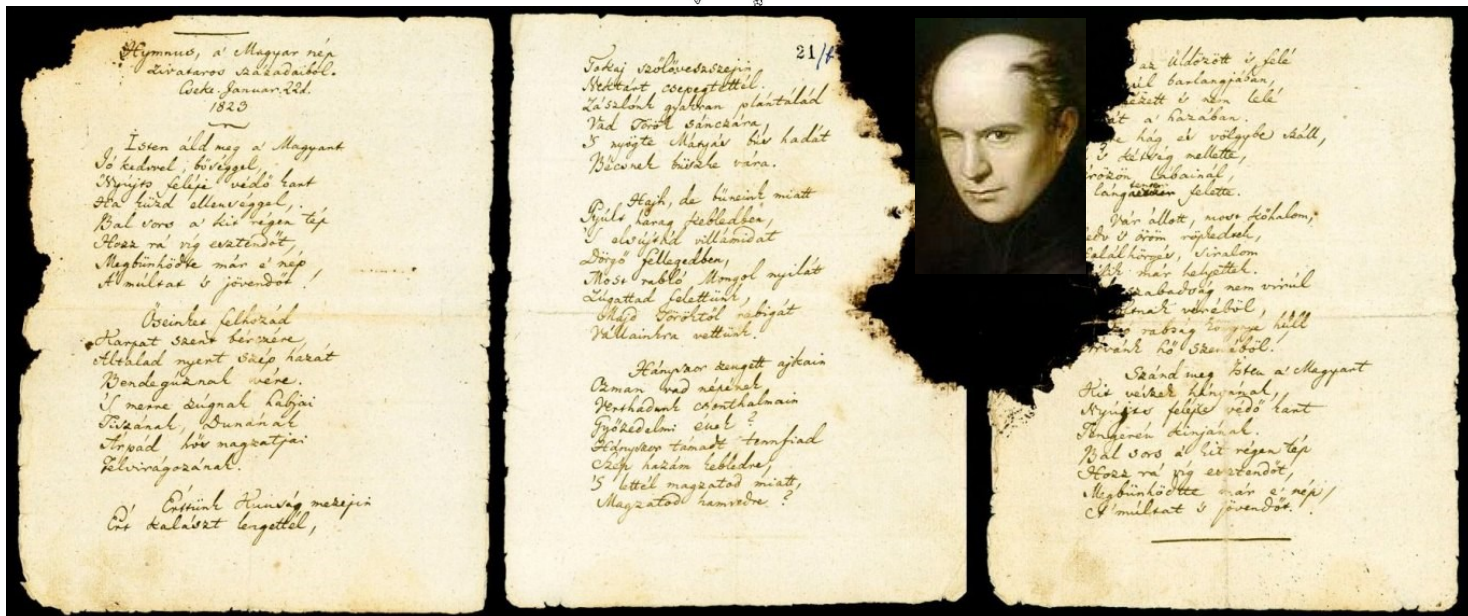
Copyright © Kaleidoscope Heritage Club

A folyóiratot digitálisan archiválja

az Országos Széchényi Könyvtár EPA adatbázisa:

<http://epa.oszk.hu/01600/01658>www.kalejdoszkep.ca

A KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy Lexikona
helyesírását követi

KÖLCSEY FERENC: HIMNUSZ

Isten, áldd meg a magyart
 Jó kedvvel, bőséggel,
 Nyújts feléje védő kart,
 Ha küzd ellenséggel;
 Bal sors akit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbűnhődte már e nép
 A múltat s jövőndőt!

Őseinket felhozád
 Kárpát szent bércére,
 Általad nyert szép hazát
 Bendegúzának vére.
 S merre zúgnak hajbai
 Tiszának, Dunának,
 Árpád hős magzatjai
 Felvirágozának.

Értünk Kunság mezein
 Ért kalászt lengettél,
 Tokaj szőlővesszein
 Nektárt csepegtettél.
 Zászlónk gyakran plántálád
 Vad török sáncára,
 S nyögte Mátyás bús hadát
 Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
 Gyúlt harag kebledben,
 S elsújtád villámidat
 Dörgő fellegedben,
 Most rabló mongol nyilát
 Zúgattad felettünk,
 Majd töröktől rabigát
 Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
 Ozman vad népének
 Vert hadunk csonthalmain
 Győzedelmi ének!
 Hányszor támadt tenfiad
 Szép hazám, kebledre,
 S lettél magzatod miatt
 Magzatod hamvvedre!

Bújt az üldözött, s felé
 Kard nyúlt barlangjában,
 Szerte nézett s nem lelé
 Honját e hazában,
 Bércre hág és völgybe száll,
 Bú s kétség mellette,
 Vérözön lábainál,
 S lángtenger fölette.

Vár állott, most kőhalom,
 Kedv s öröm röpkedtek,
 Halálhörgés, siralom
 Zajlik már helyettek.
 S ah, szabadság nem virul
 A holtnak véréből,
 Kínzó rabság könnye hull
 Árvák hó szeméből!

Szánd meg Isten a magyart
 Kit vészek hányának,
 Nyújts feléje védő kart
 Tengerén kínjának.
 Bal sors akit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbűnhődte már e nép
 A múltat s jövőndőt!

FERENC KÖLCSEY: NATIONAL ANTHEM OF HUNGARY

God bless the Hungarian
With good spirit and plenty,
Extend your protective arm
When struggles with emnity!
Whom ill fate so long have rent,
Bring on him a merry year:
This people have long atoned
For both their past and future.

You've brought in our ancestors
Through cragged Carpatians,
Much spilled blood of conquerors
Well paid for our homelands.
Where the Tisza's and Danube's
Stirred waters gently flow
Sons of Árpád multiplied
A thousand years ago.

Waves of ripened wheat greets us
On our fertile plains,
Dripping nectars gave to us
Your grapes on Tokay's hills.
Our flags you have planted oft
On ramparts of the Turk
King Mathias raised aloft
Flags to Vienna's irk.

Ah, but angered by our sins,
Your wrath we did evoke,
Midst thundrous heavenly dins
Your lightning us thus stroke:
Thieving Mongols' swift arrows
Were buzzing overhead,
Turkish yoke added sorrows
To generations' dread.

How many times Turkish foes
Sang songs of victory
Over fallen armies' bones,
In their wild extasy!
How often at your son's hands
Our country would suffer,
the pursuit of selfish ends
Would end the pursuer?

Hid the refugee, toward
Him only the sword reached
In his home the homeless ward
For his own homeland searched.

To craig climb, valley descend,
Doubt, worry beside him -
Pools of blood his feet ascend,
Seas of flames above him.

Castle stood, now rubble heap,
Cheer, happiness took flight -
Death rattle and wailing weep
heard instead in dark nights.
Ah, freedom will not blossom
From spilled blood of the dead,
Fervent tears of orphaned son
Fall on the enslaved's head.

God, pity Hungarians,
Danger-tossed once again,
Extend to them guarding arms
On the sea of their pain!
Whom ill fate so long have rent,
Bring on him merry year:
This people, past and present,
Atoned their past, future.

Translated by Frank Veszely, May 6, 2008

ERDÉLYBEN HÁROMSZÉKEN INDULT A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS ÉVE

Antal Árpád polgármester, Potápi Árpád János államtitkár és Tamás Sándor tanácselnök Sepsiszentgyörgyön

A nemzeti összetartozás évét Erdélyben Potápi Árpád János Háromszéken indította el. A nemzetpolitikai államtitkár a magyar kultúra napja tiszteletére szervezett rendezvényre érkezett Sepsiszentgyörgyre - azzal a meggyőződéssel, hogy, idézzük a Háromszék napilap beszámolójának címét: „*Összefogással csoda teremthető.*”

„Az a célunk, hogy Székelyföld legyen a legélhetőbb régió Romániában” – fejtette ki Antal Árpád, aki azt is elmondta, a magyarországi segítség nemcsak pénzt jelent, de együtt-tervezést, gondolkodást is.

Tamás Sándor kifejtette, az elmúlt 1100 és 100 év alatt sokan akarták vesztünket, akik azóta eltűntek a történelem súlyosztójában, de a magyarság megmaradt, ma a Kárpát-medence egyik legnépesebb nemzeti közössége, amely pontosan tudja, mit akar. Magyarország igazi anyaországgént viselkedik, Székelyföld pedig erdélyi belső anyaországgént tíz éve igyekszik segíteni a szórvány közösségeket.

Potápi államtitkár meglátása szerint Antal Árpád és Tamás Sándor bizonyította, közös munkával rendkívüli eredmények érhetőek el. Ha van összefogás és lojalitás, nem vagyunk legyőzhetőek... Úgy gondolja, kezdik elérni, hogy a külhoniak immár nemcsak hátrányt jelent. Székelyföldön például egy-egy projekt megvalósításához le lehet hívni a román, illetve az uniós forrásokat és élni lehet a budapesti támogatás lehetőségével. „Ha valaki okosan, az erőket összefogva tervez, gondolkodik, cselekszik, nagyon sok sikert ért el az elmúlt években és érhet el a jövőben” – fejtette ki.

Fotók: Vargyasi Levente. Forrás: *Háromszék*, 2020. jan. 21., Tamás Sándor honlapja

BOJTORJÁN - ÖSSZETARTOZUNK

R. Egyszer megszülettünk, ezért majd egyszer meghalunk,
Adj hálát érte, hogy még együtt vagyunk!
Mert volt már pár utunk és sok mindent tudunk,
De legfőképpen azt, hogy összetartozunk.

1. Csak ahhoz kell most erő, hogy jó kedvünk legyen.
Ígérem neked, ígérd meg nekem,
Hogy bármi lesz velünk, bármennyit tévedünk,
Mindig megbocsáthatunk, mert egymásért vagyunk.

2. Te is tudod jól, hogy gyengék, törékenyek vagyunk,
A szándékunk lehet jó és mégis hibázhatunk,
Mert könnyű bánatunk egymást, vagy önmagunk,
De nem hazudhatunk, mert egymásért vagyunk.

3. És ha jönnek rossz idők, elbúcsúzzhatunk,
De ne hidd, hogy ettől már meg is változunk,
Mert volt már pár utunk és sok mindent tudunk,
De a legfőképpen azt, hogy összetartozunk.

Dalszöveg: Horváth Attila

„Albert Ernő néprajzkutató kapta a Háromszék kultúrájáért díjat”

A Budapesten meghirdetett Nemzeti Összetartozás évében, a Magyar Kultúra Napján hagyományosan azzal a díjjal, amelyet minden évben adományozunk, Kovászna Megye Tanácsa és Művelődési Központja egy életművet ismer el. Az idei évben olyan személyt illet a díj, aki hosszú élete során - hiszen éppen január 14-én töltötte a 88. életévét - lankadatlanul gyűjtötte népünk balladáit.

Albert Ernő tanár úr, tanítványaival évtizedeken keresztül mintegy 3000 csíki és háromszéki népballadát, illetve változatot gyűjtött össze. Ezekből 425-öt közölt a **Háromszéki népballadák** című munkájában.

Díjazottunk a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét és a Kriza János Néprajzi Társaság Életmű díját is magáénak tudhatja, de mi mégis azt reméljük, hogy a szülőföld elismerése a legkedvesebb a lelkének. Tulajdonképpen mi csak tárgyiasítjuk, ami diákjai szeretetében és az őt körülvevő tiszteletben eddig is benne volt és benne van. *(Tamás Sándor szavai)*

BALOGH JÓZSEF

FOHÁSZ

Istenem, jaj, szeress minket,
Jobban annál, amint illet.
Kolonc pórázt viselt lélek
Félelméből lassan éled.

Uram, tudod, sok volt vétkünk,
Fáradt, kerges szívvel élünk.
Bálványoknak nem volt arcuk,
Hiteinket veszni hagytuk.

Osztott bűnök oka számos,
S a vezeklés általános.
Ne engedd, hogy fékevesztett
Módon éljen ez a nemzet!

Gyarlóságok mindig lesznek,
Nézd el nekünk, embereknek.
Megőrizni emberségünk,
Segíts, Uram, kérve kérünk.

Haragvásunk már ne szítsad,
Vigyázd józan álmainkat;
Aki jó még, higgyél annak,
Jókból talán többen vannak.

Önmagunkra rátaláljunk,
Béke-hajlék legyen nálunk,
Békítsd össze népeinket,
Jaj, Istenem, segíts minket!

DSIDA JENŐ: **PSALMUS HUNGARICUS** *(részlet)*

Elindulok, mint egykor Csoma Sándor,
hogy felkutassak minden magyart.
Székelyek, ott a bércek szikla-mellén,
üljetek mellém!
Magyarok ott a Tisza partján,
magyarok ott a Duna partján,
magyarok ott a tót hegyek közt
s a bácskai szőlőhegyek közt, üljetek mellém.
Magyarok Afrikában, Ázsiában,
Párisban, vagy Amerikában, üljetek mellém!
Ti eztán születők s ti porlócsontu ősök,
ti réghalott regősök, ti vértanúk, ti hősök,
üljetek mellém!
Úlj ide, gyűlj ide, népem
s hallgasd, amint énekelek,
amint a hárfa húrjait,
feszült idegem húrjait
jajgatva tépem,
ó, népem, árva népem! –
– dalolj velem...

„A Szűzanya oltalmazó palástja védi nemzetünket”

Négy és féléves vándorlásának végéhez érkezett a Boldogasszony-kiállítás

Kilenc ország – Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Lengyelország, Ausztria, Itália, Belgium és Magyarország – negyvenkét helyszínének, köztük Székelyföld, Krakkó, Czeszochowa, Bécs, Róma és Brüsszel bejárása, mintegy hetvenezer kilométernyi megtett út után hazaérkezett Budapestre a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Boldogasszony-kiállítása. A csíksomlyói kegyesbóly megalkotásának ötszázadik évfordulója előtti tisztelgésükkel, a jubileumi Mária-évben életre hívott és zarándokútjára 2015. május 20-án a budapesti Várkert Bazárból indult, ötvenöt kortárs képzőművészeti és iparművészeti alkotást bemutató tárlat négy és fél év után, 2019. december 18-án Budapesten az Ország és a Nemzet Házában: a magyar Parlamentben köszönt el látogatóitól.

Miután az összmagyarság ötvenöt kiemelkedő kortárs magyar művésznőnek ábrázolásában megjelenő Magyarok Nagyasszonya beteljesítette nemes küldetését: a nemzet megmaradásának zálogát jelentő keresztény hitet és nemzeti értékrendet felmutatta, illetve művészi, lelki és szellemi kapocsként összekötötte a Kárpát-medencében és a diaszpórában szétszórt nemzettársainkat, advent utolsó hetében hazaérkezett. A Szent Korona közvetlen közelében egyszer még felsorakozott a látogatók előtt az az ötvenöt alkotás, amely a bennünk ma élő, összetett és sokrétegű Boldogasszony-képről nyújtott kortárs művészi olvasatot s amely más-más megközelítésből és formában világította meg a Boldogasszony és a magyarság

kitüntetett tiszteletnek örvendő kapcsolatát.

„Szent István király, érezve halála közeledtét, felajánlotta saját magát és országát Szűz Máriának, így lett Szűz Mária Magyarország Patronája, de nemcsak Patronája, hanem Reginája, és így lett az Archiregnum Regnum Marianum. Ez a felajánlás és a mögötte lévő szellemi tartalom elindított egy olyan jogfejlődést, ami ugyancsak páratlan a világtörténelemben” – fogalmazott az Országház Felsőházi Termében elsőként felszólaló Kásler Miklós. Az emberierőforrás-miniszter kiemelte: Szent István a Mária-kultuszt nagyon korán és nagyon hatásosan teremtette meg Magyarországon.

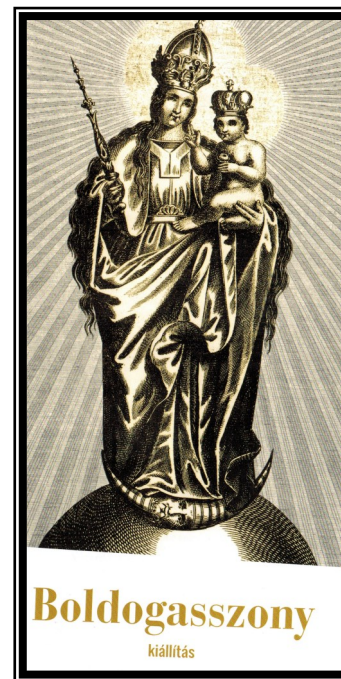
„Sajnos az igaz szeretet egyre ritkább kincs értékvesztett világunkban. Ma mégis mindannyian osztozunk ebben az élményben, ha készek vagyunk befogadni a kiállított alkotások üzenetét” – hangsúlyozta házigazdái köszöntőjében Latorcai János. Az Országgyűlés alelnöke kifejtette: egy-egy alkotás szemlélésekor sokszor időbe telik felfogni és azonosulni azokkal az érzelmekkel, gondolatokkal és mondanivalóval, amelyek a művek megalkotásakor a művészekben éltek – ez a megérezés és azonosulás azonban nagyon fontos, különben nem értjük meg a mű tartalmát. Márpedig erre különösen akkor szükség van, amikor egy kiállítás anyagelvű és szekularizált világunk gondolkodásmódjával szemben másfajta megközelítésre hívja fel a figyelmünket – vélte a kereszténydemokrata politikus. „Ezek az alkotások valójában személyes hitvallások, és amikor szemléljük azokat, fel kell tennünk magunknak is a kérdést: nekünk személy szerint, és nekünk, magyaroknak mit is jelent Szűz Mária?” – ösztönzött eltűnődésre Latorcai János, és válaszként azt fogalmazta meg, hogy:

„Számunkra Szűz Mária nem csupán Jézus Krisztus anyja, hanem a magyarság oltalmazója közel ezer éve.” Az Országgyűlés alelnöke rámutatott: egy színvonalas kiállítás megrendezése mindig sokrétű, nehéz feladat és rejt magában kockázatot is, különösen, ha annak tematikája és mondanivalója nem követi a korszellem mai, divatosnak mondott irányzatát. Ez most mégis sikerült, és szimbolikus üzenete van annak, hogy a kiállítássorozat a Nemzet, az Ország Házában zárul. „Bízom benne, hogy ennek a kiállításnak az üzenete minél többünket megérint és így közösen képesek leszünk hazánk keresztény örökségét ápolva tenni, nemcsak advent idején, hanem a hétköznapok szorításában is” – adott hangot reményének Latorcai János.

Takács Bence előadóművész-műsorvezető szavai, valamint Petrás Mária Prima Primissima- és Magyar Örökség-díjas népdalénekes, kerámiaszobrász, a tárlat kiállítóművésze és Kiss Krisztián kobzosművész karácsonyi énekszámai között megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Szász Jenő is. „Mi, magyarok tudjuk, vallottuk és valljuk, hogy népünket a keresztény hit tette nemzetté. A kereszténység az értékek csodálatos örökségét teremtette meg ezeréves Kárpát-medencei történelmünk során, amelyben, Szent II. János Pál pápa szavaival élve, mára mindenkinek egyet jelent magyarság és kereszténység s a keresztény Európához való tartozás. Ezt a kapcsolatot mélyítette lelkileg Szent István királyunk országfelajánlása, amikor országát és nemzetét a Szűzanya oltalma alá helyezte” – magyarázta a kiállítást annak idején kezdeményező Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke. Ünnepi beszédét így folytatta: „A magyarság Szűz Máriához való csodálatos kötődését a legszebben a Magyarok Nagyasszonya vagy a Boldogasszony megszólítás fejezi ki, amelyet egyetlen nyelv és nemzet sem ismer ilyen formában. Magyarország Mária országa és ezt az előjogát senki sem veheti el. A Szűzanya oltalmazó palástja védi nemzetünket. Elődeink az Ő nevével ajkukon harcoltak a keresztény Európa védelmében, szülők fejezték ki tiszteletüket, amikor Máriának nevezték lánygyermeküket és az iránta való tisztelet jeleként pártfogását kérve nevezték el a Boldogasszonyról települések számos sorát a Kárpát-medencében Székelyföldtől Burgenlandig, Vajdaságtól Felvidékig.” Szász Jenő leszögezte: nekünk, XXI. századi magyaroknak történelmi felelősségünk megővni az elődeink által hűségesen őrzött lelki, szellemi és fizikai hármas örökséget: a keresztény hitet, a keresztény értékeket és Mária országát.

„Mai rendezvényünk egy közel hetvenezer kilométeres út végét jelenti. A negyvenkét településen megszervezett Boldogasszony-kiállítások lelki töltőállomások, stációk voltak, amelyek lelkünket gazdagították, új emberré tettek, hitünk elmélyüléséhez vezettek. Ez a zarándokút lelki gazdagodásunkon túlmenően erősítette nemzettudatunkat, hitbéli és nemzeti összetartozásunkat. Megtapasztaltuk, mit jelent a nagy szétszóratottság ellenére úgy együtt lenni, ahogyan országalapító Szent István királyunk elképzelte: egy hit, egy nemzet, egy ország és mindez Mária oltalma alatt” – összegezte az NSKI elnöke. „Megtapasztaltuk, hogy Mária országa

most is él, elsősorban bennünk. A Boldogasszony átszövi nemzetünk életét, jelenét, múltját és jövőjét, összeköti nemzetünket” – húzta alá Szász Jenő.

A székelyudvarhelyi Vox Gimiensis Gyermekkórus koncertje előtt Fazakas Zoltán Márton premontrei apát szólalt az egybegyűltekhez: „A Nemzetstratégiai Kutatóintézet nagyon jó stratégiát választott, amikor Mária oltalmát tárta népünk, valamint a velünk együtt és a körülöttünk élő népek elé” – kezdte szavait az erdélyi születésű, Csornán szolgáló vendég. Hozzátette: voltak a magyar történelemnek olyan pillanatai, amikor úgy hittük, Mária nem hordozott eléggé a kötényében. Volt, amikor ezt ki is mondtuk. „Mégis: ott vagyunk Mária kötényében” – világított rá az apát. E mellett azt a tanítást adta útravalóul, hogy Máriát szemlélve mindig édesanyánkat lássuk. Milyen is ő? – tette fel a kérdést, és egy verssel válaszolt: „Te vagy a fénynek fehér ragyogása, Jóságnak képe, Irgalomnak mása, aki napsugárba, fénybe öltözött liliumkehelyként állsz a Föld fölött, egészen tiszta és egészen fehér, kihez a bűnnek árnyéka sem fér – Elcsendesül bennem a szó, a beszéd, Ó, milyen szép vagy! Mennyire szép! Te vagy az Isten remekelt csodája, kertje, galambja, ékes palotája, magad vagy az oltár, ki mennyekbe ér, egészen tiszta, és egészen fehér, mint a hegytetőknek csillogó hava, szeplőtelen vagy, édes szűz Anya! Elcsendesül bennem a szó, a beszéd: Ó, milyen szép vagy! Mennyire szép!”

Ezeket a költeményszavakat tükrözte vissza a most lezárult Boldogasszony-kiállítás is, amelynek darabjai immár visszakérültek alkotóművészeikhez. A Nemzetstratégiai Kutatóintézet s annak Kárpát-haza Galériája pedig ez idő tájt bizonyára újabb, hasonlóan nagyívű kezdeményezés előkészítésén munkálkodik. A nemzeti összetartozás évének kezdetén ez másként nem is lehetne...

Varga Gabriella

FEKETE ISTVÁN

AZ ERDŐ ÉBREDÉSE

Amikor még Február fagyos csizmái kopognak a hegyeken, s az öregedő tél önmagáról dúdol jeges nótákat a fenyőknek, lent a völgyekben megpuhul a szélhordta avar, és a mezőkön bogarászó varjak felnéznek a felhőkre, hogy valahonnan délről nem hoztak-e valami üzenetet.

Mert ilyenkor már van valami a levegőben, amitől elcsendesedik a fák orgonája, figyelve kihúzzák magukat az öreg bükkök, és a som rügeit úgy csiklandozza valami belülről, hogy már alig férnek bőrükbe. Esténként puha köd leng a patakok ágya felett, különös vajúdó páráit lehel föld, amelytől megreszketnek az alvó lepkék bábbölcsőjükben, és álmosan fintorog a mókus meleg téli fészében.

S ha felsüt a nap, nyújtózkodik az erdő. A fák korhadt ágakat dobnak le magukról, az utak kezdenek felszáradni, a szél a téli sziszegés helyett lágyabb suhogással fésüli az erdőt, s egy reggelen a bokrok alatt kinyitja ezer, fehér csilagszemét a hóvirág.

Hideg van még ilyenkor, s a hidegnek nincs más színe, csak a fehér. Utána jöna sárga, a kék, a lila, a rózsaszín és legvégül a nyár ragyogásában a pipacs égőpiros lángolása. De ez messze van még. Az erdő, a nap most még nem tud kis cselédeinek sem színt, sem illatot adni.

De nem is kell. A természet éledése lassú és lágy, mint a simogató anyai kéz. Nem melegedik fel egyszerre, mert ez elpusztítana mindent, hiszen a fák magukban hordják még a téli dermedést, az állatok magukon a téli bundát, és tehetnek molyzsákba, mint az emberek.

Rendre, rendre: sorjában. A fehér szín után jön a sárga, a hóvirág után a déli domboldalokon, mint-ha maga a kén virágzott volna ki, szinte nevetnek a sombokrok sárga csokrai, alattuk pedig a tavaszi kankalin majd-nem ugyanolyan színű kis virágai. És ha felsüt a nap, az öregerdő mélyén, mintha a tavasz orgonája szólalna meg, búgni kezd az első vándor, távoli tájak fészekrakó üzenetét hirdetve: búgni kezd a vadgalamb. Lágy ez a hang; nem kiált, nem harsog, nem rikolt, csak szétfolyik, mint a sóhajtás, és meghallja mindenki.

A mókusok kidörgölik szemükből az álmat, a harkály elhallgat értelmetlen kopogtatásával a beteg fák mellkasán, a patak száradó partján vidáman futkos a barázdabillegető – aki szintén most érkezett külsországi útjáról –, a földben megmozdulnak a giliszták és egyéb dermedt férgek, a hangyabolyban akkora a sürgés-forgás, mintha vásárra készülnének, a tavak hideg téli kékje meleg barnára válik, s a halak megmozdulnak iszapágyukban, ahová még októberben feküdtek; a napsütötte erdő felett reszketni kezd a levegő, melynek érintésétől elindulnak a nedvek a fákban, és az alvó rügek duzzadtan lesznek, mint az élet ígérete.

És ekkor megjelenik a harmadik szín az erdőn: a kék.

Még csak itt-ott elbújva a bokrok meleg szoknyája alatt, de körülötte édes illat omlik a földre, és szerényen szénéz kék szemével a tavaszodó világban: az ibolya. Illatát aztán elkapja a szél, játszik vele, meghordozza a csalitokban, az öregerdőben, hol néma odvakban vadméhek aludtak eddig, de most a meleg illattól megzendül az odú, és álmos tántorgással kirepülnek az első méhek. Búg galamb, dongnak a méhek, esténként óvatosan megszólal már a fekete-kerítgő, és fuvolájára kipattan a füzek ezüst barkája; de meghallják a denevérek is, s amikor vadászházak kéményéből, öreg odvakból apró árnyak szállnak ki némán, mint a titkos gondolat, hogy van-e már élelem odakint, repkednek-e az éji bogarak. Hát bizony nemigen repkednek még, de helyettük ugyanolyan lágy szárnyalással pisszegve-kurrogva nászrepülésben van a szalonkák népe.

Hallgat az erdő – hiszen fel sem ébredt még igazán –, csak a szalonkák üzik egymást vak szerelemben, és az erdők lila árnyékából lángpenge vág az ég felé, dörren a puska, s a vándor lovagok vére rácseppen a hóvirágok fehér arcára. Aztán elhallgat minden, csak a bagoly jár nesztelen szárnyalással, felemel egy-egy egéért, és viszi haza az odvába, mert neki ilyenkor már tojásai vannak, s az asszonyoknak is kell valamit enni, ugyebár.

Eközben múlnak a napok. Eltűnik a hóvirág, megfakul az ibolya, a fűz barkái helyett leveleit suhogtatja már a szél, és hozzák, egyre hozzák a tavaszt az érkező vándorok. A dél végtelen ege elküldi a pintyet, a csízt, az éneklő rigót, és mindenki hozza magával a kis hangszerszámát, ki a fuvoláját, ki a citeráját. Minden reggel fényesebb a nap, és minden reggel jobban tele van muzsikával az erdő. A nyír már zöldben pompázik, az utakat benötte a fű, a vágásokban mérgesen ágaskodik a csalán, és száll a dal, mámorba hanyatlik a szerelem, készülnek a fészkek, millió új élet lüktet a csírák és szívek mélyén, és egy reggelen fehér nászruhájukban esküvőre hívják az erdei népeket a vadcseresznye-fák. Az öreg tölgyek, vén bükkök, szíjas szilfák és mogorva körtefák nehezen öltöznek, nehezen ébrednek, de az esküvőről, a nász ébredéséről elmaradni nem illik. Felsüt a nap, vadcseresznye-fák virágkoronája kitarja millió kelyhét az áldó nap felé, és a méhek lakodalmas népe zengeni kezd a szerelem, az élet, a tavasz orgonáján. Csupa napfény az erdő, csupa égig szálló dal. Nem alszik már senki, és vándorló kis bárányfelhők megállnak az égen hallgatózni, bár ők nem hivatalosak a lakodalomba.

A gyalogúton öreg róka ballag. Kopott vén szuka; szájában nagy liba, mely eddig az erdész tulajdonának vallotta magát. A róka leteszi a nehéz libát, és mérgesen rázza ki füléből a lakodalmi lármát. „Megbolondultak ezek? – gondolja. – Majd megbánják! Én is vén fejemmel... nyolc kölyök, én is így kezdtem, aztán most nekem jut majd legkevesebb ebből a szép libából!” Sóhajt még egyet, és ballag tovább. De odafent senki nem vette észre a rókát. Áll a nász, az erdő felébredt

SZERVÁTIUSZ JENŐ DÍJ 2019.

Tizenhetszer adták át Budapsten a Szervátiusz Jenő-díjakat, és másodszer a Szervátiusz Tibor Ösztöndíjat a Budavári Hilton 2019. november 21-én.

Szervátiusz Jenő díjat kapott:

Gaál András festőművész, Erdély - a nemzeti kultúra gyökereit is felmutató magas színvonalú művészetéért és az erdélyi művészeti élet megszervezéséért

Nagy Miklós Kund művészeti író, Marosvásárhely - az erdélyi művészek munkájának bemutatásáért, gazdag művészettörténeti munkásságáért

Dr. Obrusánszky Borbála történész, néprajztudós, Kelet-kutató - az őstörténetünket bemutató tudományos munkájáért, a nemzeti önazonosságtudat erősítéséért, Magyarország jóhírének öregbítéséért.

Szervátiusz Tibor Ösztöndíjat kapott: **Ámmer Gergő** pályakezdő szobrász.

A két Szervátiuszt méltatta köszöntőjében: Krucsainé Herter Anikó, az EMMI államtitkár helyettese

Közreműködött: Petrás Mária, Juhász Zoltán és Gendentsamts Khishigbadan mongol sámán.

KRUCSAINÉ HERTER ANIKÓ

Tisztelt Díjátadó Közönség!

Nem ritka, de azért sűrűn se fordul elő, hogy egy művészcsaládon belül két vagy több generáció ugyanabban az alkotásnemben hozzon létre maradandót, illetve egy nemzedék megújítva tudja folytatni az őt megelőző hagyományát. Ilyen családi-művészi, nagyon szerencsés és fontos folytonosságról beszélhetünk az erdélyi illetőségű **Szervátiusz család**-ról szólva.

Szervátiusz Jenő, aki művészettörténész megfogalmazása szerint "*a legerdélyibb magyar szobrász*", művészetét a néphagyományból eredeztethető indíttatás és küldetésstudat, nép- és kisebbségképviselet határozta meg. Robosztus alkotó volt mind az alkotás-technika, mind az ábrázolás szempontjából. Gazdag pályáivén megfigyelhetjük az ősi erdélyi kultúra értékeitől kezdve szinte az összes fontos kifejezési forma lehetőségeinek megjelenését a gótikától egészen az expresszionizmusig, s talán még annál is tovább.

Fia, *Szervátiusz Tibor* apja nyomdokain indul el, de tudja, hogy a folytatáshoz nem csak a megőrzés és a technikai-szellemi-lelki átvétel szükségeltetik, de a folytonos megújulás és egyéb kontectusokba behelyezés, behelyezkedés is. A népi fafaragások, a székely népművészet szobrászati elemeinek az alkotásaiba beemelő szándék és alázat édesapjára emlékeztető hűséggel és alázattal történik meg nála is - azok bartóki módszerrel és tudatossággal történő művészeti formák közé emelésével. Érthetjük ezen azt, hogy a közös gyökerek fölött másfajta növényzet hajt ki, megújítva így az apai hagyományt; melyet elsősorban rendkívül sokféle ágazó érdeklődéssel, a kifejezés formák állandó tágulásával, a sokféle - olykor meglepően erős invencióval és bátorsággal alkalmazott - anyaghasználattal írhatunk le; nyilván leegyszerűsítve ezt a minden szempontból rendkívül gazdag életművet.

Ha az apa, *Szervátiusz Jenő* a legerdélyibb magyar szobrász volt, mi is használhatjuk talán azt a bonmot-t: fia, *Tibor* - aki a legtágabb aktuális kifejezési formák és művészeti tartalmak felé törő, lelkeségében és kötődéseiben mindvégig erdélyi és magyar alkotóként alakította ki életművét - a *legegyetemesebb magyar erdélyi szobrász* volt.

A folyamatosság tehát meghatározó jellemzője a dinasztianak. Ennek szellemiségében hozta létre Szervátiusz Tibor a *Szervátiusz Alapítványt* édesapja születésének századik évfordulóján. Ugyan e gesztussal alapította, ugyanekkor, a *Szervátiusz Jenő-díjat*, mely a Kárpát-medencei illetőségű alkotók megbecsülését szolgálja.

Az ő "búcsúzási dátumával" keltezve indította útjára özvegye, *Klára*, a *Szervátiusz Tibor Ösztöndíjat*, mely minden évben - vetésforgó formájában - egy tehetséges és arra rászoruló középiskolásnak, azt követően egy tehetséges pályakezdő fiatal alkotónak - adnak át. Nagyszerű vállalkozás mindhárom, az *Alapítvány*, a *Díj* és az *Ösztöndíj* is. Egy, a hazában és társadalomban helyét és felelősségét tudó és vállaló művészcsalád gyönyörű gesztusa a folyamatosság megtartása érdekében - az alkotók már pihennek a távoli műteremben, de művük, művészi-alkotói elhivatottságuk és üzenetük máig ható formákon keresztül működik, és a kitüntetettek, kedvezményezettek munkálkodásában, munkáiban, alakuló életműveidben örözik és folytatódik tovább.

NAGY MIKLÓS KUND

OLDJA A VÍZ A SZÍNEKET

GAÁL ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ LAUDÁCIÓJA

*„Oldja a víz a színeket
az ecset eljátszhat tehát
és hirtelen friss-nedvesen
a táj felismeri magát.”*

Ferencz Imre, csíkszeredai költő Gaál Andrásnak ajánlott verse, az 1996-os keltezésű Változatok, egyszerű, mégis meglepő metaforikus látomásként öltözteti lírai köntösbe a székelyföldi város máig sajátjaként szeretett és tisztelt festője képeinek lényegét: a hargitai tájakkal való teljes lelki, karakterbeli azonosulást. Indokolt a többes szám használata, hosszú pályafutása során a művész a szűkebb pátria, Székelyföld minden ösvényét bejárta, már a kezdetekben sem akármilyen társaságban, voltak hegyek, völgyek, vízpartok, ahova a tisztelt, szigorú Mester, zsögödi Nagy Imre kalauzolta. E pompás vidék megannyi arculatát megfestette, de nem csak Csíkszereda határozta meg az élményvilágát, noha immár hatvan éve, hogy azt az akkor még kicsi települést választotta alkotói kiteljesedése színhelyéül. 2016-ban, amikor a városi önkormányzat átfogó, szép albummal köszöntötte nyolcvanadik születésnapján az ottani művészeti mozgalmat fellendítő, iskolateremtő és művésztelepeket éltető festőt, Antal Attila alpolgármester joggal írhatta az előszóban: „Ma ott találjuk, viszontlátjuk benne a ditrói, gyergyói ember megfontoltságát, éleslátását, a háború utáni marosvásárhelyi középiskolások pallérozottságát, az ötvenes évek kolozsvári főiskolásainak kifinomult nyitottságát, tettekészségét, alkotóvágyát. Így érkezhettek meg Csíkszeredába Gaál András 1959-ben, így találhatott társakra fiatal rajztanárként, képzőművészként. És erre tevődött rá évtizedek alatt mindaz, amit Csíkszereda adhatott számára, a barátokat, társaságot, emberi kapcsolatokat, pályatársakat, családot, tanítványokat és nagy kihívásokat.

Nem egy helyhez kötött személyiség, hiszen Gyergyószárhegy, Marosfő és a Balaton vidéke is otthona és ihletője, stációja életútjának, alkotói pályájának.”

2003-tól, amióta áttelepültek az anyaországba, hogy a gyermekeik, unokáik közvetlen közelében élhessenek, Pannonhalma és Győr is ide sorolható. És még mennyi mindent kellene felidézni, amit egy ünnepi laudációba nem lehet besűríteni: legalább hetven egyéni kiállítást, ennél jóval több csoportos tárlaton való részvételt, számtalan olyan kiállítás rendezését, ahol kurátorként szerzett elavulhatatlan érdemeket, monumentális munkák létrehozását, a csíkszeredai képzőművészeti mozgalom irányító, szervező feladatait, a Gaál András-Márton Árpád-Zöld Lajos trió egyszerű megvalósításaként a szárhegyi alkotótábor megalapítását, felfuttatását, 35 más alkotótáborban, művésztelepen

való rendszeres, aktív jelenlétét, számos jelentős életmű, klasszikus érték – többek közt éppen a mai díj névadója, Szervátiusz Jenő munkásságának – megismertetését a csíki közönséggel, a fiatal székely tehetségek képzését, érvénye-

sülésének elősegítését, hadd ne folytassam, mennyi területre fordította figyelmét, összpontosította energiáit. Úgy, hogy közben folyamatosan és következetesen, művészi hitvallásához híven építette, gazdagította, csiszolta, a kor sajátosságaihoz igazította alkotói életművét.

Székedai Ferenc újságírónak így vallott erről a már említett könyv hasábjain: „Nagyjából 65 dolgos évet hagytam magam mögött... Jártam a magam útját. Szeretem szülőföldemet, bennem él minden rezdülésével, kedvenc témáimat a természet adja, ez sohasem csapott be, biztosította a művészi szabadságomat. Szeretem az emberi arcokat, ezért festek portrékat, szeretem a zenét hallgatni, ez segít a szárnyalásban. Szeretem a családomat, boldog embernek mondhatom magam. A fiataloknak csak azt sugallom, hogy nagyon sokat dolgozzanak, legyenek őszinték, adják önmagukat.”

Aki régóta ismeri Gyergyóditró szülőttjét, 2004-től díszpolgárát, a Hargita megyéért-díjas csíkszeredai, pannonhalmi Gaál András, az jól tudja, mindig aszerint élt, amint az önvallomásban az előbbieken felvázoltam. És nagyon sokat dolgozott. Ahogy otthon tanulta, és amire a példát olyan kiváló művészpedagógusoktól vehette, mint Bordi András, Barabás István, Piskolti Gábor Marosvásárhelyen, Miklóssy Gábor, Theodor Harşia, Petre Abrudan a kolozsvári egyetemen. Utánuk lelkes, tekintélyes, Csíkszereda szellemi életét meghatározó egyéniségek álltak mellé, akik az ottani beilleszkedését egyengetve, lehetővé tették, hogy abban a rendkívül mostoha korban, amikor indult, az utána jövő fiatalokkal összefogva, a világ nagy centrumaitól elzárt kis településen otthon teremtsenek az erdélyi művészetnek.

Ő volt az egyetemet végzett új alkotó nemzedékek első képviselője a Hargita tájain, aki a négy évvel később szintén

Csíkszeredát választó Márton Árpád festőművésszel élénk és magas szintű művészeti pezsgést hozott létre a városban, majd a közigazgatási átrendezések után a megye más részein is. A fellendült alkotói közeg vonzotta a fiatalokat, ösztönözte a tehetségek kibontakozását, ennek köszönhetően Csík és környéke művésztelepi jelleget kezdett ölteni, ahol Gaál András hangadó vezéregyéniség volt. Olyan erőteljes, széles kisugárzású, bizalomgerjesztő személyiség ő, aki bármerre menjen, mély benyomást kelt mindazokban, akikkel kapcsolatba kerül.

A kovász-emberek, az intézményteremtők, az úttörők ritka kategóriájába tartozik. Gaál András úgy vállalta magára a közszolgálatot, hogy tudta, érezte, festőként is számtalan többletfeladata van, úgy kell élnie, dolgoznia, ahogy Reményik Sándor az Ige című híres verse szerint a költőtől elvárta: „... legyen király/ és pap, és proféta és soha más./ Nem illik daróc főpapi talárhoz./ S királyi nyelvhez koldusdadogás.” Ezt bárki megtapasztalhatta, aki ismeri, ez a tartás, ez a személyes vonzerő jellemző rá ma is, amikor félévet tölt Csíkszereda és Marosfő vonzáskörében, és ugyanennyit kedves, új otthonában, Pannonhalmán.

Szervező, irányító, oktató tevékenysége nem hátráltatta alkotómunkáját. Folyamatosan festett, igyekezett minél karakteresebbé tenni művészetét, tökéletesíteni, megújítani azt. Rendszeresen kiállítva műveit Erdélyben és a határokon túl is, a közönség és a kritika egyaránt a legrangosabb mai alkotóink közé sorolta. A gyergyói, csíki, gyimesi tájak egyéni hangú, nagy festőjévé vált, aki az emberábrázolásban, portréfestésben is kiváló. Szinte minden technikában otthonos, táblaképei mellett monumentális alkotások is fémjelzik életművét, Csíkszeredában, Gyergyószentmiklóson, Tusnádfürdön, Gyergyószárhegyen, Debrecenben, Hajdúhadházán, Nyíregyházán. Ezzel is sokat tett a nemzeti önismeret és identitástudat elmélyítésében. Egyre érettebb, mind markánsabbá váló, a szülőföld jellegét, belső sajátosságait felmutató tájfestészete látomásszerűen, mint az absztrakt expresszionizmus, de a székely festőiskola természetelvűségét megőrizve ragadja meg a nézőket mindenhol, ahol kiállít. Sokfelé megfordul, az utóbbi évtized során a Gyimesekben a Borospataki Művésztelep felvirágoztatásán dolgozott fáradhatatlanul.

Miközben művészete színekkel, műfajilag, eljárások, megoldások tekintetében kiterjeszkedve, kísérletezve gyarapodott, alapvető elképzeléseihez, szándékaihoz, ihletforrásához mindig hű maradt. „Az ember gyermekkorától hordoz egy szülőföld-émléket, ez sokszorosán érvényes Gyergyóra, Csíkra. Itt semmi sem szétfolyó, minden nagyon összeszedett, csak így tudnám összefoglalva jellemezni. Ez az érzés és emlék annyira ösztönös, hogy bárhol vagyok, művésztelepen például, előveszem a papírt, lemezt, vagy a vásznat, egy otthoni kép jön elő. Így történt meg, hogy Balatonszemesen festettem meg az egyik kedvenc képemet, a Hegyeimet.” - nem egyszeri eset ez, az egyik önvallomásában olvasható. Művészetének periodikus megújulása és a változásokban is felfedezhető közös nevező jól kirajzolódik a festészetről írt méltatások

tükrében is. Bőséges az elemző, értékjelző sajtócikkek halmaza, idézzünk ebből is néhány szemelvényt.

„Gaál András kiforrott, érett, igen felkészült festő. (...) A puha foltok és tágas, világos mezők, a grafikus ízű elemek, az egész kompozíció mai módon konstruktív volta és a színek viszonylatai (...) Gaál András művének egyéni sajátosságai.” - írta Solymár István 1970-ben. A költő, prózaíró Székely János egész nagy esszét szentelt a festőnek 1978-ban. Íme, pár sor belőle: „Gaál András miután odáig egyszerűsítette a valóságbeli látványt, hogy az már megtagadta genezisét, szinte ugyanakkor kitörni is megpróbált ebből a szférából, úgy, hogy visszakerült képeire a részlet (...), legtöbbször csak egyetlenegy. De ez a konkrét részlet egyszerre csak értelmezni kezdi a látványt, az absztrakt mintegy megvallja benne genezisét, s mi szemlélők valóságot látunk a végsőkig absztrahált, már csak strukturális képfeleletben.” „A képekbe festett gondolatok ugyanolyan tiszták, mélyek és súlyosak, mégis magasba törnek, mint egy kékmadár-repülés. Ez a súly, a magas és mély, a fent és a lent, ez a hegyeket omlasztó és emelni tudó erő élteti Gaál András képeit.” (Vitéz Ferenc, 1994). „Olajfestményeinek sodró gesztusokkal alakított foltjai, meredek görbéjű vonalai, kontrasztokban tobzódó színei a művész dinamikus, életerővel telített markáns egyéniségének összetéveszthetetlen személyes lenyomatai.(...) G. A. a székelyföldi táj és lélek képi koncentrátumát kínálja.” (Vécsi Nagy Zoltán, 2006) „Az a törekvése, hogy akárcsak a portrék esetében, a tájnak is a leglényegesebb sajátosságát, markáns karakterét adja vissza képein, mindvégig nyomon követhető. Már rég nem az a fontos számára, hogy kinn fessen, vázlatozzon a természetben, noha azt is megteszi, de a Székelyföld annyira beleivódott, lelkének annyira szerves részévé vált, hogy látványát belülről vetíti ki a vászonra, pasztellpapírra.” - jeleztem magam is 2012-ben. „Az Önarckép Gyimesben a hegyek közti völgyben látatja a művészt, a természetben elbújva, beleolvadva, és Gaál András valóban így festi az erdélyi tájakat, akár Erdélyben, akár a Balaton partján a gyermeki és az egész életből fakadó belső látás segítségével.(...) A tájak és az ég sokszínű ecsetvonásokkal megfestett variációi sokszor hídként feszülnek az ég és a föld közé. Jelzik a föld erejét és a művészi kompozíció feszességét.” - emelte ki dr. Borián Elréd OSB 2015-ben.

Díjakban, kitüntetésekben is kifejezhető a művészi teljesítmény elismerése. Gaál András magáénak tudhat nem egyet ezekből is. Beszélgetéseinkből arra következtettem, hogy azokra a legbüszkébb, amelyeket a szakmától kapott: a hajdúböszörményi két Káplár Miklós-díj, a debreceni Boromisza Tibor-émlékérem, a Szárhegyi Alkotótáborért-émlékérem, az EMKE Szolnay Sándor-díja, a Kriterion Koszorú és így tovább.

Nem kétséges, hogy gondolati, érzelmi töltetét, rangját és jelképes jelentőségét is tekintve a Szervátusz Jenő-díj ezeknél is többet jelent számára.

Budapest, 2019. november 21.

VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

NAGY MIKLÓS KUND LAUDÁLÁSA

látunk.

És most lássuk azt az utat, amely idáig, e jól megérdemelt díjhoz vezetett.

Szervátiusz Klára átadja a díjat Nagy Miklós Kundnak

Amikor első interjúmat készítettem azokkal az erdélyi írókkal, költőkkel, akiket még kisiskoláskoromban láttam, vagy verseiket szavaltam, különös meghatottság uralkodott el rajtam: hogy én, a pályakezdő, a médiába csak néhány különlegesebb jegyzetnek köszönhetően kerülő, épp legújabb könyvéről faggatom Fodor Sándort, Méhes Györgyöt, hogy csak őket emeljem ki.

Bár azóta lassan három évtized telt el, a meghatódottság rutinná vált, mégis ugyanazt a különleges érzést, megtiszteltetést éreztem akkor, amikor e mai felkérés érkezett: Nagy Miklós Kund munkásságát méltatni. És ma is egyszerűbb lenne a feladat, ha csak kérdeznék, ha Nagy Miklós Kund egyik könyvéről, valamelyik írásáról kellene őt faggatnom. Azonban a majd öt évtizedes munkássága alaposan feladja a leckét. Már csak ennek felsorolása is szétfeszítené a megadott időkeretet. Ám éppen a mai díjazás segíti a merderben maradást: ugyanis Nagy Miklós Kund ma művészeti írói tevékenységért veheti át a Szervátiusz-díjat. Azt a Szervátiusz Jenőről elnevezett kitüntetést, akinek szellemisége - mondhatni - egy életen át meghatározta Nagy Miklós Kund életét.

Ahogy ő mondta egy rádióinterjúban: ez neki mindenképp Erdélyt jelenti, a Székelyföldet jelenti, azt a képzőművészetet, amely a hagyományokból kiindulva valami olyan újat tud teremteni, ami előremutató. Úgy ragaszkodik ahhoz, amit az előző nemzedékektől kapott és átvett, hogy közben tud egy olyan értéket felmutatni az utánuk jövőknek, aminek a szellemét szintén át lehet venni. És még mit jelent? Ragaszkodást a szülőföldhöz, akkor is, ha éppen világot

Nagy Miklós Kund Nagyenyeden született. Szülővárosában a Bethlen Gábor Kollégiumban érettségizett.

A Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán román-magyar szakos, majd a Kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Filológia Karán magyar-francia szakos tanári diplomát szerzett. Rövid ideig Szentgericén tanított, majd riporter, szerkesztő, kulturális osztályvezető volt a Marosvásárhelyi Rádió magyar adásánál 1968-1985 között, míg a Ceausescu-rendszer fel nem számolta a területi adókat. Műsorai- ban elsősorban az irodalom és a művészetek népszerűsítésével foglalkozott. 1990-ben az újraindított Marosvásárhelyi Rádió munkatársa, a felújított Kemény Zsigmond Társaság egyik alapító tagja. 1990-től a marosvásárhelyi Népújság belső munkatársa: előbb művelődési rovatvezető, később főszerkesztő-helyettes, majd főszerkesztő 2012-ig. 1991-től

- nyugdíjasként jelenleg is - szerkeszti a lap heti irodalmi-művészeti mellékletét, a 2016-ban már 25 éves Múzsát. Tanít a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen. 1990-től a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE), továbbá a Népújság Alapítvány, 2002-től az Erdélyi Magyar Írók Ligájának tagja. 1995-től a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány kuratóriumi alelnöke, a névadó hagyatékát ápolva a Bernády Ház rendezvényeinek műsorvezetője, házigazdája, a Bernády Napok szervezője. 2000-től a Helikon-Kemény János Alapítvány alelnöke, rendezvényeinek és a Marosvécsi Találkozóknak egyik szervezője. A Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, a Marx József-fotóklub és más hasonló tömörülések rendezvényeinek gyakori közreműködője. Tárlatnyitók, könyvbemutatók, irodalmi estek aktív részvevője.

Mindeközben rádiószínházi produkciók, hangjátékok, tévés összeállítások, kabaréjelenetek szerzője. Számos romániai és külföldi lap, folyóirat közölte írásait, számtalan televíziós interjú, riport, valamint fordítás fűződik a nevéhez.

Rádiós pályafutása alatt alkalma nyílt bejárni a marosvásárhelyi rádió adáskörzetét, a Székelyföldet, ahol egyéni és kollektív alkotóműhelyekbe is betekinthezett. Tette ezt tudatosan azért is, mert rájött arra, hogy művészettel foglalkozni kihívás, hiszen az akkori Romániában ilyen irányú képzés nem létezett, és rengeteg a fehér folt, az ismeretlen terület.

Gondoljunk csak bele, milyen kötetek jelentek meg azokban az években! Művelődéstörténeti, művészettörténeti kötetek elsősorban a múltra tekintenek. Az akkori román

cenzára úgy vélte, hogy a művészetnek nincs nemzetisége, így akadályozta egy magyar nyelvű képzőművészeti sorozat megjelenését. A Kriterion kiadó mégis megtalálta a módját, hogy 1971-től kezdődően megjelentesse a gazdag reprodukciós-anyaggal ellátott kiadványait. Nagy Miklós Kund ebben az időszakban figyelt. Bár a sajtó nem feltétlenül segít minden területen, rádióriporter munkája során találkozhatott művészekkel, alkotókkal. Majd következtek a múzeumok, gyűjtemények, hiszen egy művészeti író számára fontos, hogy megismerje mindazt, ahogy nemzedékek, egyéniségek gondolkodnak az alkotásról, a művészethez való viszonyról, kétségekről, erősségekről, az alkotás folyamatáról. Ezáltal kialakult benne egy egyéni látásmód, ám a rácsodálkozást, a kíváncsiságot sem feledve. Számára nem csak az a fontos, hogy megismerje az adott művészt, hanem felmérje azokat az értékeket, amelyeket a művész teremtett, és a rendelkező eszköztárral íróként, riporterként tovább is tudja adni azokat, közvetíteni tudjon az olvasók felé. Bár az eltelt évtizedekben több művésztelepre, alkotótáborba eljutott Magyarországon is, de máshol is a nagyvilágban, egykori rádiósként kezdetben elsősorban a Székelyföldet járhatta be. Ennek köszönheti azt is, hogy figyelemmel kísérhette a csíkszeredai új nemzedékek munkásságát, akik Zsögödi Nagy Imrét követően alakították a régió művészetét, és megteremtették annak a lehetőségét, hogy a Csíki- és a Gyergyói-medence virágzó központtá nőhette ki magát. E megfigyelő, nyomon követő munkának eredményeként számos antológiában, tanulmánykötetben, művészeti és fotóalbumban olvashatók Nagy Miklós Kund írásai, bevezető esszéi. Több, mint harminc könyve jelent meg, amelyekben bemutatja a kortárs képzőművészet jeleseit, romániai, magyarországi sajátosságait, feleleveníti az erdélyi, székelyföldi festők, szobrászok, grafikusok, iparművészek hagyományait, nyomon követi a Barabás Miklós Céh

rendezvényeit, kezdeményezéseit. Irodalomtörténeti, képzőművészeti, színházi kötetek, antológiák szerzője, szerkesztője, a Pallas-Akadémia Múterem sorozatának egyik szerkesztője. Hosszú lenne felsorolni azok nevét, akik Nagy Miklós Kund munkássága során eljutottak az olvasókhoz, ám mindenképp kiemelném a 3 kötetes Múterem című beszélgetőkönyvét. Az első rész Maros megyei, a második erdélyi, a harmadik a nagyvilágba szét-szóródott magyar képzőművészeket hozott olvasóközelségbe. Ugyancsak figyelemre méltó az idővel sorozattá bővíthető kezdeményezése, a Galéria a Bernády Házban című albuma. Kettő jelent meg eddig a népszerű marosvásárhelyi művelődési központ kiállításai kapcsán, felölelve az ott rendezett tárlatokon bemutatott munkák reprodukcióit és a kiállításokat bemutató szövegeket. Közel 100 tárlatismertetőt, kritikát, kisesszét tartalmaz a két kötet. Az írásokban pedig a szerző vágya is megvalósul, mint ahogy ő írja: „a sorok írója örülne, ha a beszélgetések megismerése után valamiképpen az ő profilját is felsejleni véli az olvasó”.

Marosvásárhelyen a kiállítások döntő hányadát Nagy Miklós Kund nyitja meg. A Bernády Házban szinte mindeniket, lévén azoknak kurátora is, de a Kultúrpalota galériáiban és a város más kiállítóhelyiségeiben is sok tárlatot ő mutat be a közönségnek. Erdély-szerte sokfelé hívják ilyen feladattal, de számos alkalommal méltatott kiállítókat az anyaországban és néhány más országban is.

Az avatott képzőművészeti szakértő, a művészeti élet alapos ismerője, a gondolatébresztő közírás művelője, a közművelődés jelenségeinek ismerője munkásságáért számos rangos díjat és elismerést kapott Erdélyben, most pedig méltán veheti át a Szervátiusz-díjat.

Gaál András: Pirkadat a repceföldön

A Szervátiusz Jenő-díjazottak csoportja az Alapítvány elnökével

Jó nekünk itt együtt lenni, ugye?

Kizártuk a falakon kívülre a sok békétlenséget, gyűlölködést. Jó lenne, ha mindenki tudná: nemcsak a jelenért vagyunk felelősök, de a jövőért, sőt a világmindenségért is.

A legrégebbi keleti bölcsélet: az indiai Akasha Krónikának nevezi a sors könyvét, a tudás óceánját, amelyet a legújabb - már nem materialista alapállású - tudomány morfogenetikus mezőnek hív. Teljesen leegyszerűsítve ez azt jelenti, hogy minden érzés, gondolat lenyomatot képez, megmarad. Természetesen láthatatlanul. És időtlen időig sugároz vissza a Földre, az emberre. Mi is alakíthatjuk ezt a mezőt, csak anynyi kell, hogy magunkat tökéletesítsük, s a jót, a szépet sugározzuk szét. Ez felelősség, de öröm is, hogy nem hiábavaló az életünk, magára az Univerzumra is jó hatással lehetünk! Nem mindegy tehát, mit mondunk, mit továbbítunk!

Nagy Miklós Kund marosvásárhelyi művészeti író minden bizonnyal velem együtt vallja, hogy az ember szépbé szőtt hitét, szép érzelmeit alakítja, növeli, növelheti a művészet. Ezért tesz évtizedek óta annyit az erdélyi művészekért.

(Szervátiusz Klára: Nagy Miklós Kund díjának átadása előtt)

Gaál András: Hegyi madonna, akril, vászon 80x80_cm

MIKLÓS RADNÓTI

HESITANT ODE

RADNÓTI MIKLÓS

TÉTOVA ÓDA

Mióta készülök, hogy elmondjam neked
szerelmem rejtett csillagrendszerét;
egy képen csak talán, s csupán a lényegét.
De nyüzsgő s áradó vagy bennem, mint a lét,
és néha meg olyan, oly biztos és örök,
mint kőben a megkövesült csigaház.

A holdtól cirmos éj mozdul fejem fölött
s zizzelve röppenő kis álmokat vadász.
S még mindig nem tudom elmondani neked,
mit is jelent az nékem, hogyha dolgozom,
óvó tekinteted érzem kezem felett.
Hasonlat mit sem ér. Felötlök s eldobom.

És holnap az egészet újra kezdem,
mert annyit érek én, amennyit ér a szó
versemben s mert ez addig izgat engem,
míg csont marad belőlem s néhány hajcsomó.
Fáradt vagy s én is érzem, hosszú volt a nap, -
mit mondjak még? a tárgyak összenéznek

s téged dicsérnek, zeng egy fél cukordarab
az asztalon és csöppje hull a méznek
s mint színarany golyó ragyog a teritőn,
s magától csendül egy üres vizespohár.
Boldog, mert véled él. S talán lesz még időm,
hogy elmondjam milyen, mikor jöttödre vár.

Az álom hullongó sötétje meg-megérint,
elszáll, majd visszatér a homlokodra,
álmos szemed búcsúzva még felémint,
hajad kibomlik, szétterül lobogva,
s elalszol. Pillád hosszú árnya lebben.
Kezed párnámra hull, elalvó nyírfaág,
de benned alszom én is, nem vagyok *más* világ.
S idáig hallom én, hogy változik a sok
rejtelmes, vékony, bölcs vonal
hús tenyeredben.

For how long have I tried to tell
of my love's hidden galaxy:
in an image, brief words as well –
both ended in futility.
For you burst forth like life itself
a flood of everything at once
that simply overwhelms the self
full of never ending nuance.

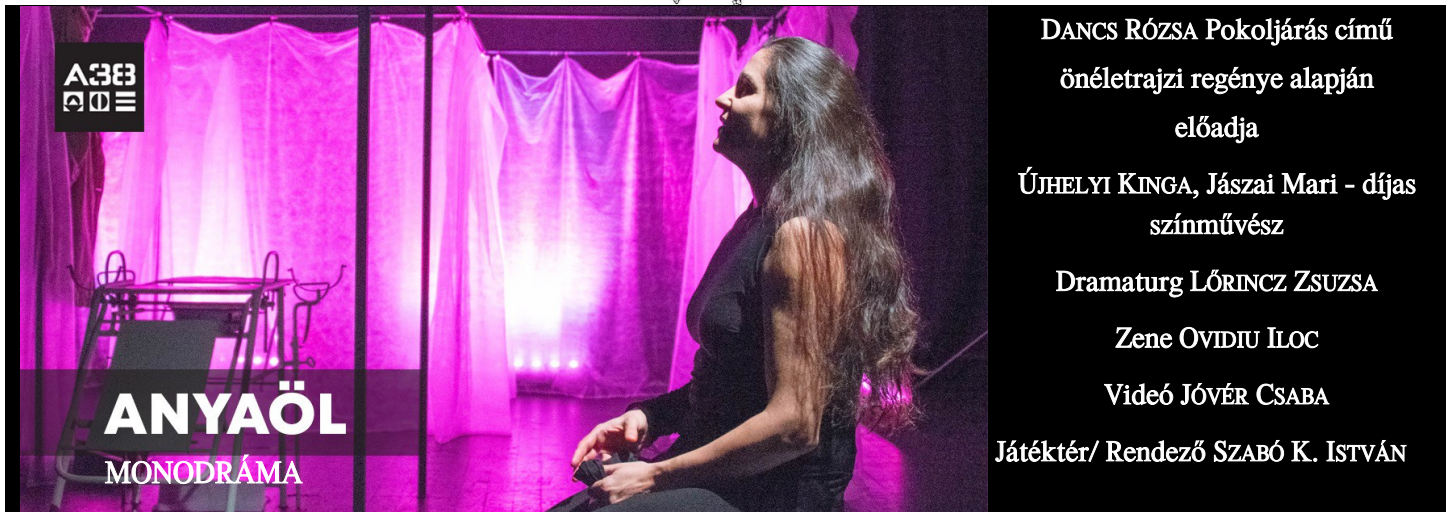
The Moon-streaked night above my head
moves hunting rustling dreams that fly
and yet I can't express, I dread,
just what your presence means nearby.
Your guarding gaze upon my hand –
as I work bears no simile:
when found, discard it out of hand.
My worth is in my poetry.

I'm agitated, I can't rest,
till tinge of hair remains, bare bones.
I sense you're tired, the day was stretched,
What can I say? I need some tomes.
The things round you exchange glances:
half a sugar cube, honey drop,
a pure gold globe, they sing your praises,
a glass chimes on the table top:
they live with you; they are happy.

Perhaps yet I'll have time to tell
of what it is like, watching sleepily
as dreams await you. Shadows swell,
leave, return to your forehead,
your sleepy eyes wave one last sleepy wave,
your hair unfolds, over your shoulders spread,
you fall asleep under my loving gaze.

Your eyelashes' long shadow cast a spell,
your arm falls on my pillow, branch of birch,
and now, myself, I sleep in you as well,
no longer alien, not left in lurch.
This is how long I hear how the many,
mysterious, thin wise lines change in the
cool palm of your hand.

*(Translated by Frank Veszely, September 18,
2014)*

DANCS RÓZSA Pokoljárás című

önéletrajzi regénye alapján

előadja

ÚJHELYI KINGA, Jászai Mari - díjas

színművész

Dramaturg LŐRINCZ ZSUZSA

Zene OVIDIU ILOC

Videó JÓVÉR CSABA

Játéktér/ Rendező SZABÓ K. ISTVÁN

Közreműködnek a Szent Efrém Görögkatolikus Általános Iskola és AMI diákjai: Bodnár Zelina, Czibla Áron, Demeter Panna, Hajós Mária, Kerekes Lili, Kompár Alma, Kovács Lelle, Nyirán Rozália, Papp Adorján, Papp Rebeka, Sipos András, Telenkó Zsófia, Tóth Kamilla

Felkészítő tanár: DELI GABRIELLA

TÁMOGATÓK: CSOKONAI SZÍNHÁZ, DEBRECENI PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

Dancs Rózsa, a valahai sepsiszentgyörgyi magyartanár és később családjának, mit sem sejtve, saját titkosszolgálati besúgójával élt egy házasságban csaknem húsz éven keresztül. Ebből a rémálomvilágból regényes úton-módon menekült el nyolc- és tízéves gyermekével és jutott el az ausztriai menekülttáboron keresztül egészen Kanadáig. A diktatúra fojtogató szorításában megjárta a poklot más tekintetben is. Rózsának a mindenáron anyaságra vágyástól vezérelten végül is a nyolc terhességéből két esetben sikerült megtapasztalnia az anyaság örömét. Története az ő személyes esetén lényegesen túlmutat: egy korszak, egy hatalom, egy rendszer hatalmas tévedéseit, egy egész társadalom szenvedését tárja fel.

„Az első kisbabámat hét hónapra szültem meg a reggeli órákban Sepsiszentgyörgyön – meséli könyvében Rózsa. – A picit annak rendje és módja szerint inkubátorba helyezték, majd délután arra lettem figyelmes, hogy az egyik ápolónő azt kiabálja a telefonba, hogy »ez a kölyök megfulladt«. Többször kérdeztem, hogy nem az én kisbabámról van-e szó, de félrelökdöstek a folyosón. Éjszaka, amikor hiába vártam, hogy hozzák a picimet szoptatásra, tudtam meg, hogy igen, az én gyerekem fulladt meg az inkubátorban, mert oxigén nélkül ott felejtették. Két spontán vetélésem után ismét hét hónapig sikerült hordanom a terhességet. Ép és egészséges kisfiam született az esti órákban. Amikor a belém nyomott altató hatása alól reggel felébredtem, és megkérdeztem, hogy mi van a kisbabámmal, azt a választ kaptam, hogy »még szuszog«. Kiderült, hogy a férjem határozott utasítására a koraszülött babát nem inkubátorba tették, hanem vesetáliba dobták, halva születettnek nyilvánítva. Ott pihent még egy ideig a vesetáliban, amíg a szemétre nem vetették...”

A könyv dokumentum, minden sora igaz, a romániai abortusz törvény a háttér. "Eddigi kritikáim közül legtöbbjük csak az abortusztörvényre összpontosított, mert nem élve Romániában, el sem tudják képzelni azt, ami ma már fikciós filmtémaként is izgalmas: hogy a "szeku" nem játszott kesztyűs kézzel, s nemcsak Tökés László családjában - túlélni pedig csak az Isten segített. Azzal is, hogy nem derült ki korábban az egész családi borzalom, mert nem úsztam volna meg élve"- mondja a szerző.

theater.hu fotó – Ilovszky Béla

... és az előadásra nem találunk szavakat... kérlek, mondd meg Kingának, hogy nagyon el vagyunk ragadtatva, hihetetlenül nagyszerű játszás, kiváló rendezés. Nem is gondoltuk, hogy ennyire le leszünk nyugőzve mindentől.

(Varga Gabriella)

a38Hajó
January 22, 2020
Time: 19:00
Concert Hall

MOTHER'S LAP

MONODRAMA

Rózsa Dancs, a Hungarian teacher from Sfântu Gheorghe and later mother had no idea that she had been married to her secret service agent for almost twenty years. She escaped from this nightmare world with her eight and ten-year-old children and made their way through an Austrian refugee camp all the way to Canada. In the oppressive grip of dictatorship, she went through hell in other respects. After all, at all costs, driven by the desire to be pregnant, Rose was able to experience the joy of motherhood in two of her eight pregnancies. Her story goes far beyond her personal case: it reveals the great faults of an era, a power, a system, the suffering of an entire society.

"I gave birth to my first baby at the age of seven months in the morning in Sfântu Gheorghe," says Rose in her book. "The little one was put in an incubator in the order and manner, and in the afternoon I noticed a nurse yelling" this kid is drowned" on the phone. I repeatedly asked if it wasn't my baby, but they pushed me down the hallway. At night, when I waited in vain to bring my little baby for breastfeeding, I found out that, yes, my child drowned in the incubator because they had forgotten it without oxygen. After two spontaneous abortions, I was able to conceive again for seven months. My healthy son was born in the evening. When I woke up in the morning under the influence of anesthetics applied to me and asked what was happening to my baby, I was given the answer that it was "still panting". It turned out that, at my husband's firm instruction, the newborn baby was not placed in an incubator but thrown into a kidney bowl, declaring it to be stillborn. He was crying there for a while in the kidney bowl until he was thrown in the trash..."

The book document, every line is true, with Romanian abortion law in the background. "Most of my critics so far have focused only on the abortion law because, not living in Romania, they cannot imagine what is exciting now as a fictional film: that the 'sec' did not play with gloved hands and not only with László Tőkés' family. And it didn't even turn out to be the whole family horror because I wouldn't have survived," says the author.

theater.hu photo - Béla Ilovsky

Kedves Rózsa! Most értem haza az előadásról. Nem tudtam elképzelni, hogy lehet ezt a sok fájdalmat színpadra vinni, hogy megőrződjön a mondanivaló, a szókimondó, de finom stílusod. Hihetetlen jó előadás volt. Sokkal jobb, mint gondoltam! Lebilincselő volt az első perctől az utolsóig. Szívből gratulálok! Igazi példakép vagy. *(Csibi Krisztina)*

Kedves Rózsa! Mi, így hárman minden előzetes megbeszélés nélkül együtt néztük meg az előadást. Én szándékosan nem olvastam a könyvbe, amit Gabikától előző nap kaptam meg. Az előadás fantasztikus volt, Újhelyi Kinga eszméletlen alakítást hozott a színpadra. Teltházias volt az előadás és közönség tapsviharral köszönte meg a színésznő alakítását a Te megrázó élettörténeteddel. Köszönöm, hogy ott lehettem és Krisztina, illetve Gabika által megismerhettem. Remélem még fogunk találkozni. Szeretettel ölellek! *(Dósa Margit)*

GYÜRKY KATALIN

JELENTÉS A „SZÜLÉSZÁROKBÓL” - AZ ANYAÖL CÍMŰ DARABRÓL

Az 1944-es születésű, erdélyi származású Dancs Rózsa annak idején nem művészi ambícióktól vezéreltetve, nem szépirodalmi szándékkal írta meg *Pokoljárás* címmel azt az önéletrajzát, amelyben a gyermekvállalás vágyán és annak sokszorosán megélt kudarcán keresztül az egész rendszer, a román kommunista diktatúra, s benne az abortusztvény visszaságaira is rávilágít. A megdöbbentő eseményeket dokumentarista módon közlő szöveget azonban, úgy érzem, hogy egyértelműen művészi, szépirodalmivá képes emelni az az *Anyáról* című, Szabó K. István rendezte monodrámát, amelyben Újhelyi Kinga szívszorítóan hitelesen bújik bele Dancs Rózsa bőrébe.

A színpadon annak az asszonynak a kálváriája tárul elénk, aki brutálisan durva férjétől nyolcszor esett teherbe az 1970-es évek Ceaușescu-rendszerében, s a nyolc terhességéből mindössze két gyermek, a 6. és a 8. maradt életben. Nem véletlenül hangsúlyozom a gyerekek „sorszámát”: Szabó K. István rendezésében a puritán, de annál kifejezőbb díszletelemek egyike ugyanis épp egy olyan, krétával a földre rajzolt kör, amely nyolc szeletre van osztva, jelezvén a főhős születendő gyermekeinek, vagy a meg nem született, mert elvetélt magzatainak a számát. Az adaptáció azonban ezekkel a körbe belerajzolt számokkal nemcsak a gyermekeket, hanem a rendszer kegyetlenségét is érzékelteti: azt, hogy a diktatúrában mindenki „kartoték-adat”, sorszám, s nem önálló entitás, nem személyiség, így az elvesztése sem okoz gondot, pláne nem, ha kisebbségi létben, létezésben tengődik valaki...

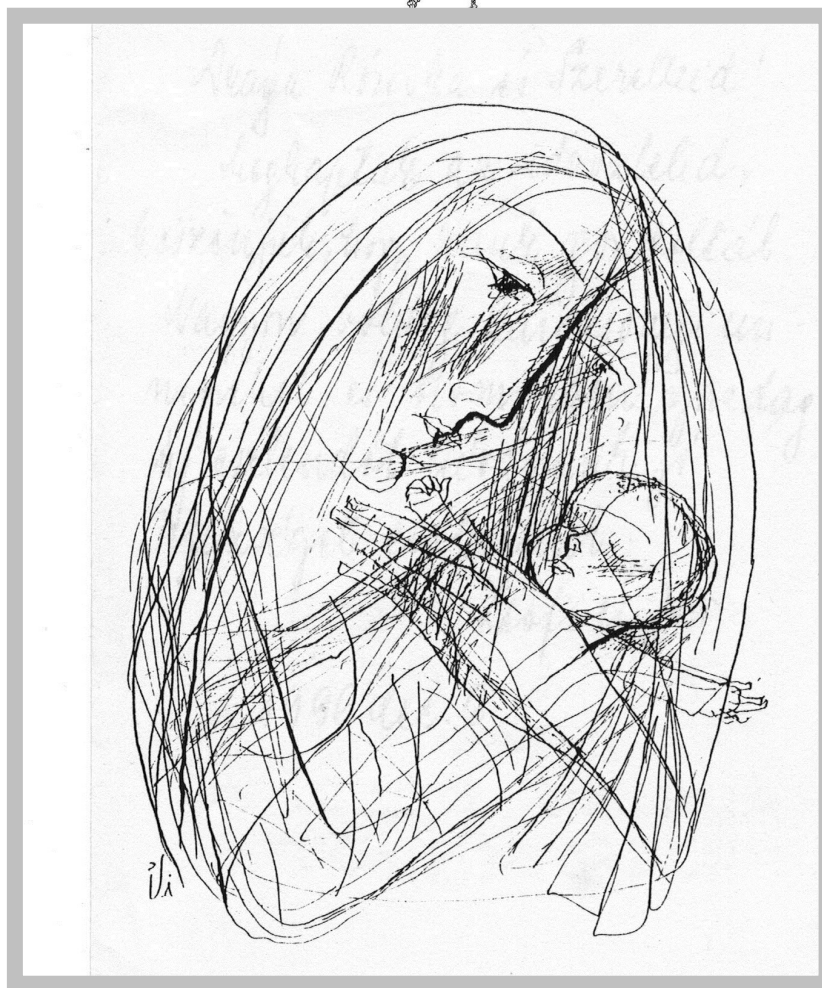
A színpadon elhelyezett másik központi díszlet, a nőgyógyászati vizsgálatokra alkalmas orvosi szék szintén a kommunista diktatúra embertelen „eljárásmodjait” erősíti bennünk: ennek láttán azt érezzük, hogy ez a vasszerkezet minden humánus érzést elnyom, minden emberi lény felett képes győzedelmeskedni, s jaj annak az asszonynak, akinek akár csak egyszer is bele kell ülnie.

Ezek között az elidegenítő, embertelen miliót megtestesítő elemek között létezik előtűnk az Újhelyi Kinga megtestesítette Dancs Rózsa, aki mindezen eszközök teljes ellentéte: a magyartanári diplomával rendelkező, így magyar értelmiségiként a Securitate szemében önmagában is gyanús, érzékeny és finom lélek semmi mást nem szeretett volna jobban a világon, mint szülni, mint gyermeket nevelni. Szülni, életet adni az embertelen körülmények, a dehumanizáló éra, a végletesen durva férj ellenére is. Küzdelme a gyermekei életben maradásáért, élve világra hozatalukért épp a rendszer kegyetlen eszközeinek – s Újhelyi Kinga kiváló szerepjátékainak köszönhetően a fenntartóinak is – a színpadi felmutatása miatt válik a szemünk láttára nem pusztán embert próbáló kálváriává, nem pusztán „szülészárokból” való jelentéssé, hanem heroikus, ádáz küzdelemmé. Éppen a küzdelem hero-

ikus jellege miatt érezzük úgy, hogy a minden áron anyává levés fájdalmas, mégis megnevelítő folyamatában az Újhelyi Kinga közvetítette Dancs Rózsa-féle dokumentarista mondatok egyszer csak szóvirágokká, verssé, zenévé lesznek. Ezt a művészi jelleget erősítik a darab bejátszásai is: amikor a durva számkör és az orvosi szék mögött a vágyott gyermekek dallal kísért körjátéka jelenik meg, vagy amikor a színművésznő dalban mondja el ennek az asszonynak a bánatát, a szívünk még inkább összeszorul. Főleg akkor, amikor az is kiderül, hogy ennek a teremtésnek még a 6. gyermekéért is meg kellett küzdenie, mert a rendszer azt is betegnek látta, s az anya számára a halálhírére keltette.

De Dancs Rózsa öt elvesztett magzat és csecsemő után még ekkor sem adta fel, sőt: elhatározta, hogy ha török, ha szakad, de a 6-nak bizony lesz testvére, még akkor is, ha a 7. halála után a 8-kal együtt Magyarországra majd pedig Nyugatra kell menekülnie mind a román egészségügy, mind pedig a férj elől, akiről ekkorra kiderül: nemcsak brutális vadállat, hanem besúgó is. A felesége besúgója... Véleményem szerint a dokumentarista próza művészi szintre emelése, a heroikus küzdelem érzékeltetése ad a történetben szereplők nevének is plusz jelentést. A 6., de elsőként megmaradt gyermek neve Tamás. Látva és Újhelyi Kinga közvetítésében hallva a román kommunista egészségügynek az ehhez az asszonyhoz való hozzáállását, a személynévhez gyakran társított jelentésmező mintha a román egészségügyi rendszer fenntartóinak a hitetlenségét, „tamáskodását” tükrözné: hisz szerintük úgyse marad ez a gyerek se életben, úgyis megfullad. Szemben a 8. gyermek nevével, a Katinkával, amelynek a „mindig tiszta” jelentése épp ellenkezőleg, ennek az asszonynak a körülmények ellenére végig makulátlan és sziklaszilárd gyermekvállalásba vetett hitét szimbolizálja. S amikor egyik alkalommal a „szekusok” D. R.-nek szólítják Dancs Rózsát, ez az elidegenítő megnevezés ebben a szépirodalmivá váló szövegben paradox módon épp a jóval magasabb emberi minőséget tükrözi: mintha ez a nő lenne a dr., azaz a doktor ebben a beteg, sarlatánokkal teli világban. Az az idézőjeles doktor, aki még akkor sem adja fel, amikor állapotosként intravénásan alkohollal(!) kezelik, s akinek ezt a nem-feladását végig könnyfakasztóan és rendkívül hitelesen tükrözi számkörre Újhelyi Kinga. Oly módon, hogy az ötödik, meg nem született gyermek körüli kálváriát már az ő Dancs Rózsája se bírja nélkül, hogy a cinizmus hangjai ne szüremkednének be a mondanivalójába. De ekkor sem, és soha nem a saját anyai vágyaival, hanem a rendszerrel, az álszent egészségüggyel, az embert „kartoték-adattá” degradáló helyzettel szembeni cinizmus hangjai ezek. Aki megtekinti a Jászai-díjas színművésznő előadásában az *Anyáról* című monodrámát, talán az eddigiekből is kiderült, hogy nem számíthat felhőtlen és könnyed szórakozásra. Olyan élményre azonban annál inkább, amely kortól, nemtől függetlenül bárkit szíven talál, sőt, szíven üt, úgy, hogy napokig nem tud a történet hatása alól szabadulni.

(hajduPRESS, 2020.02.06. <http://www.hajdupress.hu>)

Plugor Sándor: Madonna

REMÉNYIK SÁNDOR

KEGYELEM

Először sírsz.
 Azután átkozódsz.
 Aztán imádkozol.
 Aztán megfeszíted
 Körömszakadtig maradék-erőd.
 Akarsz, egetostromló akarattal –
 S a lehetlenség konok falán
 Zúzod véresre koponyád.
 Azután elalélsz.

S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
 Utoljára is tompa kábulattal,
 Szótalanul, gondolatlanul
 Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
 A bűn, a betegség, a
 nyomorúság,
 A mindennapi szörnyű szü-
 rkeség

Tömlöceből nincsen, nincsen menekvés!

S akkor – magától – megnyílik az ég,
 Mely nem tárult ki átokra, imára,
 Erő, akarat, kétségbeesés,
 Bűnbánat – hasztalanul ostromolták.
 Akkor megnyílik magától az ég,
 S egy pici csillag sétál szembe véled,
 S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
 Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.

Akkor – magától – szűnik a vihar,
 Akkor – magától – minden elcsitul,
 Akkor – magától – éled a remény.
 Álomfáidnak minden aranyágán
 Csak úgy magától – friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a Kegyelem.

VERŐFÉNY AZ ESŐBEN

(KOVÁCS KOTÁNG FERENC BESZÉLGETÉSE)

MISKA JÁNOS ÍRÓ, BIBLIOGRÁFUS, HUNGAROLÓGUS
KUTATÓVAL)

Egy vidékről származunk. Igaz, tizenhét év van közöttünk, mégis otthon érzem magam egy korai novelláskötete történeteiben. Futóhomokról, nyíri szellőkről, parcellákat elválasztó akácsolokról, nyírfák kitűzte földes utakról, hófödte csendről egyformán álmodunk. Szülőhelyünk távolsága tanyákat kerülgető úton sem több hatvan kilométernél. Miska János 1932-ben született Nyírbélteken. Az ELTE diákjaként érte az 1956-os forradalom- és szabadságharc. 1957-ben menekült ki Kanadába.

Kovács katáng Ferenc: Sürget bennünket az idő, mi sem leszünk fiatalabbak. Ez készítette téged a **Verőfény az esőben** című összefoglaló jellegű mű kiadására?

Miska János: Sürget bizony. De szorongat is. Abban az irtatlan kiterjedésű Kanadában gyorsan feledésbe mehetnek vagy el is tűnhetnek a megőrzésre igényt tartó

dokumentumok. Másrészt paraszt származásom eredményeként, életpályám egy-egy szakasza vége felé igyekszem betakarítani az odavágó munkám termékeit. A rövid publicisztikai írásaimat is nagy pontossággal írom, hogy megbízható forrást hagyjak a bennünket követő magyarságtudósok és irodalomtörténészek számára. A *Verőfény az esőben* (Püski Kiadó, 2018, Budapest) értékét növeli tárgyi gazdagsága és összeállítása. A névmutató közel 600 nevet tart számon. *KkF:* Új köteted azon túl, hogy az átlagolvasónak remek idő- és stílusutazás, jó támasz lehet az irodalomtörténészeknek, kor-körkép kutatóknak is. Tizenöt fejezete híven tükrözi több évtizedes tollforgató munkásságodat.

MJ: Igen. A közel 370 oldalas, Koltay Gábor szerkesztette nagyméretű kötet valóban magába foglalja szépírói, tudományos, ismeretterjesztő és publicisztikai írásaim válogatását. A szerkesztő több száz írásomból főleg azokat válogatta ki, amik a kanadai társadalmi, kulturális és irodalmi élettel foglalkoznak.

Ne vegye az olvasó szerénytelenségnek, ha elmondom, hogy elismerő visszhangot keltett a gyűjtemény. A Püski kiadóra oly jellemző, gyönyörű kiállítású kötet fedőlapján egy öreg Remington írógépből Borbándi Gyula írása jelenik meg: „Nincs a nyugati magyar irodalomnak olyan rendezett tárhá-

za, mint a kanadai magyar. Köszönet M.J. munkásságának.” A 15 fejezet rávilágít a kötet tárgyi gazdagságára és sokoldalúságára. A csodával határos, hogy az 1880-as évek végén Kanadába vándorolt maréknyi magyar földműves a 20. század közepére negyedmillióra nőtt, s az ország 150 nemzetiisége között az elit népek sorába küzdötte fel magát. Egy lelkes könyvtáros-bibliográfus aranybányába érkezett. Nekiláttam a szétszórtágban heverő információs anyag felkutatásának (felelős beosztásom mellett), melyből egy négykötetes bibliográfia lett. Hogy a kanadai magyar irodalom az 50-es években oly virágzásnak indult, s költői között jó pár a hazaiakkal együtt a kanonizáltak között találta magát, az tehetségük mellett ennek a virágzásnak is tulajdonítható.

KkF: Újságíróként kezdted a pályafutásodat, majd Kanadában tekintélyes könyvtárosi tevékenységet folytattál. Milyen maradandó, kézzelfogható nyoma marad ezirányú tevékenységednek az utókorra?

MJ: Ezt a kérdést, Ferenc, két irányból lehet megközelíteni, negatívól és pozitívól. Az első főleg feltevésekre alapul. Ha nem álltam volna át könyvtárosi-bibliográfusi pályára, nem lett volna Kanadai Magyar Írók Köre. Vagy jött volna másvalaki, és elvégezte volna a munkát. Ha maradok újságírónak, nem lett volna magyarságtudományi kanadai bibliográfia, mely új bibliográfia-kultuszt eredményezett országszerte. A pozitív nézet azt vallaná: hála Istennek, hogy átálltál, mert ennek köszönhető, hogy van egy négykötetes bibliográfia a magyarságról szóló angol nyelvű kanadai tanulmányokról. Hogy bibliográfiáim megtalálhatók a világ nagyobb könyvtáraiban. Új hivatásom eredményeként megalakult a '60-as években a Kanadai Magyar Írók Szövetsége, mely több mint tíz antológiát eredményezett, s még ma is hasznos munkát végez. Aztán lehetővé tette, hogy véglegesen hazatérjek, s létrehozam a Miska János Alapítványt, mely évi ösztöndíjakat adományoz tehetséges, de anyagiakban rászoruló növendékeknek. Hogy megalakítottam a nevemet viselő Kanadai Magyar Irodalmi Archívumot, mely egyedülálló, mert tartalmaz könyvet, negyven éven át vezetett naplót, és hazahoztam az Ottawai Országos Levéltárban őrzött digitalizált levelezésemet, mely több mint 14 ezer dokumentumot tartalmaz 2000-ig. Ezek majd elérhetőek lesznek az OSZK-ban is. Ösztöndíj átadása két nyertes pályázónak 2015 októberében, a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban.

KkF: 2014-ben visszatelepültél Magyarországra. Mi volt az a mozzanat, ami erre a nem kis bátorságot, erőt igénylő elhatározásra és a végrehajtással járó jelentős fáradság vállalására juttatott?

MJ: Én soha nem gondoltam a hazámtól való megváltásra. A kényszer okozta távozásomat. Úgy éreztem, az idegenségben nagyobb hasznára lehetek a fajtámnak, mint itthon a börtönben. Azzal a céllal menekültem el, hogy a politikai helyzet csillapodása után hazatérjek. Kanadában azonban a remélnél jobban alakult a sorsom. Magyarságomat viszont

Fotó: Szász Marcell

58 éven át megőriztem, s ezt be is vallottam az áldott, megértő, befogadó országnak, amit értékelték bennem. 2011-ben meghalt Marie, német származású feleségem. Gyermekeink nincsenek, így magánosnak éreztem magam. Kanadában befejeztem a közéleti munkámat. Úgy éreztem, szülőházamban még vár rám néhány elintéznivaló. Itthoni látogatásom alatt tetszett, amit láttam. De legfontosabb, hogy a sors Budapesten megismertetett Erzsébettel, egy csodálatos hölgyel, aki falumbeli is. Velem jött, s Victoriában tartottuk meg a polgári esküvőt, az egyházit Budapesten. Ez volt a fő oka hazatérésemnek.

KkF: Felépült Budán az új otthonod. A házavatón úgy fogalmaztál, hogy ez egyben kutatóbázis, archívum, levél- és könyvtár is. Hogyan működik ez a gyakorlatban?

MJ: A könyvgyűjtemény már rendezve van, s néhány egyetemi hallgató használja is tézise megírásához. De a nagyobb közönség számára még nem elérhető, mert az további munkát igényel – a digitalizált levélgűjtemény rendezése, a negyven éven át vezetett naplóm s a könyvgűjtemény digitalizálása. Ha mindez elkészül, akkor megnyitjuk az archívumot. Főleg csoportos látogatásokat tervezünk középiskolák részére, Hajdúböszörményből, Nyíregyházáról, a Nyírségből, Óbudáról, akikkel már kapcsolataink vannak. Levelezés, telefon útján máris elérhetők vagyunk, melyben segít az alapítványunk léteztetése is, mivel a pályázók a kanadai magyar szellemi és irodalmi életről írják a dolgozatukat.

KkF: Évente többször van alkalmunk találkozni. Konferenciákon, könyves rendezvényeken. Szépirodalmi írásaidon keresztül ismertelek meg. Az eddigi beszélgetésből kitűnik, hogy most időd nagy része tudományos, illetve adminisztrációs dolgok intézésével telik. A ó-új haza inspirál-e újabb novellák, elbeszélések megírására?

MJ: Írtam néhány novellát itthoni kedves élményeimről, amelyek Kanadában jelentek meg, valamint az internet útján itthon is.

KkF: Rejtegetsz-e az asztalfiókodból kiadatlan műveket? Milyen új kötettel lepsz meg bennünket a közeljövőben?

MJ: Szerencsés író vagyok, mert magyar és angol nyelvű írásaim azonnali kiadásban és kedvező fogadtatásban részesülnek. A Két haza szolgálatában című gyűjteményem erről tanúskodik. S arról, hogy az internet szerint tíz bibliográfiám és két nyelvű memoárjaim a világ országos könyvtáraiban is megtalálhatók. A következő könyveim egyike a Két haza szolgálatában felújítása és kibővítése lesz. Dolgozunk Koltay Gáborékkal és nejemmel a levelezésem rendezésén, mely több éves munka lesz. Szeretném kiadás alá készíteni az angol nyelvű naplóm. Gondoltam a magyarra való átültetésére is, de az várhat még, nem siettetem. Fiókomban vannak még egy (lassan) készülő társadalmi regénnyel kapcsolatos jegyzetek. Egy család három nemzedékének sorsát kívánám megörökíteni, ha az Úr is adna hozzá további erőt, időt és egészséget.

Budapest, 2019. november 29.

PÓSA ZOLTÁN

TRIPARTITUM

MÚLT IDŐK TITKAIT MA IS ÚJRA ÉLEM
ÉN VAGYOK ÉS MÉG SEM, AKI EGYKOR VOLTAM
AZ VAGYOK ÉS MÉG SEM, AKI MAJDNAN LESZEK
HÁROM EMBER VAGYOK, VALÓJÁBAN EGY SEM
HISZEN AZ, KI „VAGYOK” AZ ÖRÖK LÉTEZŐ
A TEREMTŐ ISTEN, SZABADÍTÓ JÉZUS
Ő, A FELKENT KRISZTUS MÁRIA ÖSANYA
ÉS AKIBEN MINDEN NAGY TITKUNK EGYESÜL
KEGYELMÉBEN MINDEN FÖLDI LÉNY RÉSZESÜL
A MENNYBŐL LESZÁLLÓ EGYETEMES LÉLEK
SZENTSÉGES VÉDŐINK MIATTUNK NEM FÉLEK

PÓSA ZOLTÁN

MONDÓKA

ÉGRE SZÁLL A FÜST A GŐZ
A HALÁL MINDENT LEGYŐZ
LÁTSZÓLAG DE VÉGÜL MINDEN
VÉSZT ELHÁRÍT RÓLUNK ISTEN
Ő AZ EGYETLEN KÖSZIKLA
LÉTLÁNGOT LOBBANTÓ SZIKRA

KANADAI / AMERIKAI MAGYARSÁG

1949 óta szolgálja a nyugatra szakadt magyar közösséget

Elismerten, a nyugati világ legnagyobb példányszámban megjelenő magyar hetilapja. Megjelenik minden szerdán délelőtt, és még aznap olvashatják, akik megvásárolják a torontói magyar üzletekben. Előfizetés \$90 egy évre vagy \$50 félévre, postázással.

A legfrissebb magyarországi, nemzetközi és sport híreket foglalja össze lapunk minden politikai elhajlás nélkül, mint a múltban. A Magyarországon hirdető több ezer olvasóhoz szólhatnak! Olvassa, hirdessen és rendelje meg a mindenki által szeretett Kékújságot!

A legjobban informált magyar a Magyarorságot olvassa!

Published by: Canadian Hungarian Media non Profit Corp.

747 St. Clair Ave. W. #103.

Toronto, ON M6C 4A4 Canada

Telefon: 416-656-8361, Fax: 416-651-2442

Web: www.kekujzag.com

E-mail: info@kanadaimagarsag.ca

Reméljük továbbra is szolgálhatjuk a magyarságot a nyugat legnagyobb számú hetilapjával.

PÓSA ZOLTÁN

... INNEN, VAN-E HOVA, TOVÁBB
NAGY LEA

Nagy Lea a szó legszorosabb értelmében fiatal költő, tizenkilenc esztendő, a Magyar Írószövetség legfiatalabb tagja. Nyomban sietek hozzátenni, az ifjú kor fölemlegetése az ő esetében semmiképpen sem tekinthető esetleges egyetlenségek, zsenge megoldások mentegetésének, hiszen ritkaságszámba megy, hogy valaki már az első kötetében, Nagy Lea esetében a **Légörvény** című kötettel - az érett alkotó irodalmi arzenáljának teljes fegyvertárával felszerelve léphet az olvasó elé. S már elkészült a másodikkal is. Zárójelben megjegyezném, hogy a költőnk több műfajú alkotó, tehetséges képzőművész és előadónak sem akármilyen.

S már az első versek átböngészése után a Légörvény aurájába sodródunk, a művek pillanatok alatt álom és ébrenlét, szürreális mese és ijesztő, nyomasztó (jól nyomasztó) rögválóság határait röptetik az olvasót. A teremtő képzelet határtalan áradását hiteles, a látomásokhoz lényegülő költői képekbe, aforizmákba göngyöli a lírikus. Imígyen válik a Nagy Lea költészet vizionáriusává és

hajszálpontossá is, a versek mágikus birodalmában elférnek és kibékülnek a groteszk, az abszurd és a filozofikus elemek. Csak egy idézet a **Horizont** című szabadversből: „Majd arról kezdtem kérdegetni, hogy/ van e értelme ennek itt/ Mármint ennek. Ennek, amiben fuldoklunk, / és ráfogjuk, hogy élet, a közhelyek valósága./ Meg hogy innen van – e hova tovább./ Mert a gondolatát sem viselem el annak,/ hogy ez esetleg egy önmaga fárába harapó szerencsétlenség”. A látszólag egymásnak szögesen ellentmondó gondolatok (paradoxonok) egymásnak feszüléséből kiszikrázik Nagy Lea költészetének metafizikája. E versekről olykor úgy érezzük, Gauguin misztikus képi világának költői ekvivalensei, máskor pedig olyasfajta regényrepek, amelyekben sorsdrámai erőre emelkednek az élet tragikus, tragikomikus hétköznapi pillanatai is. Erről konkrétan is tanúskodik az Ottlik Géza szellemét idéző **Vonzások** rímélése a *Hajnali háztetők* című regényre „A hajnali nap első szilánkjai/ fennakadtak a budai bérházak ablakain/. A csobbanás hangjai eltűntek, /ahogy meztelen testünk a vízbe ért/ egy órája.” Eklatáns példája ennek a **Szívmasszázs** című prózavers is, amely egy bérházudvar sárga keramitkockás járó folyosóján át vezet élet-halál alapkérdéseire: mi végre vagyunk e világon, mi átutazók. Nem csoda, hogy a keresztény ember olykor otthontalannak érzi magát a földön, hiszen, ahogy erről a **Szaladni szemben a széllel** című Petőcz András vers nyomán készült hommage is bizonyítja, mindannyian „Őrültek és bolondok vagyunk”, *permanensen „futunk mint az örültek/ mint a zsidbadó bolondok.* “

Összegezve: nagy öröm, ha az ember a gazdag hagyománykincsekben bővelkedő, mindig is sok-sok ígéretes tehetséget felvonultató magyar lírában a kivételesség ígéretét és immár megvalósulását is hordozó fiatal költőt talál. Nagy Lea első kötete igazolja az érzékeny és szakszerű utótanulmányt író érett költő, *Petőcz András* lelkesedését, amellyel Rimbaudhoz és József Attilához méri az ifjú pályatársat. A **Légörvény** című Nagy Lea kötet egy pillanatra sem engedi ki olvasóját képeinek, gondolatainak szuggesztíójából. Végül, értelmezve a kötet címet is, Nagy Lea hagyja, hogy a verssorai belekerüljenek egy örvénybe és közben eléri, hogy sodorják az olvasót is tovább, a végtelenségig. (Nagy Lea, *Légörvény*, versek. Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó, Budapest, 2018.)

NAGY LEA: **Vonzások**(Ottlik Géza: *Hajnali háztetők*)

A hajnali nap első szilánkjai
fennakadtak a budai bérházak
ablakain.

A csobbanás hangjai eltűntek,
ahogy meztelen testünk a vízbe ért
egy órája.

Senki nem fog emlékezni rá, ahogy
tágra nyílt szemekkel hallgattunk,
mi ketten.

Ahogy lángra lobbantunk az utcán,
reggelente akár többször is, és
tűzzé lettünk.

Nem látják majd, ahogy nevetve görnyedtünk
csukott ajtók mögül rémült szemekkel,
te és én.

Elfelejtik, ahogy kinevettük a
azt a fura vén embert, amikor arra panaszkodott,
hogy túl hangosak vagyunk.

Csend lesz, csak gyűrött darabkáink
maradnak, és egy hét múlva értünk
esznek és imádkoznak,
mindörökké ámen.

NAGY LEA

Horizont

Majd arról kezdtem kérdegetni, hogy
van-e értelme, ennek *itt*.

Mármint, ennek.
Ennek, amiben fuldokolunk,

És ráfogjuk, hogy élet, a közhelyek valósága.
Meg, hogy innen van-e hova tovább.
Mert a gondolatát sem viselem el annak,
hogy ez esetleg egy önmaga farkába harapó szerencsétlenség.

Pedig a legvalószínűbb hogy *ezen* túl, ugyanez van.

Meg jön a közhely: Hol a boldogság? Meg, hogy kinek van igaza.

Önjelölt istenként a saját világunkba zárva,
át kell vészelní a telet, a nyarat, az őszt, a tavaszt,
és azzal együtt minden rossz is elmúlik majd.

Hisz így kell lennie.

Itt nincsenek kérdések. Meg, hogy lehet-e.

Látod, és még mindig hiszel ebben.

Nem akarok többet írni.

Azt hiszem, olyankor jövök rá, hogy minden oké,
ha épp nem írtam semmit le.

Esemény utáni boldogtalanság.
1-től, 99 éves korig, esetleg 100.

Terhesség alatt is szedje.

Odabújni a meleg radiátorhoz, meghackelni az álmaim,
s így majd nyugodtan alszom el.

Látod, és még mindig hiszel ebben.

Feloldódsz, de csak, mint a rosszízű pezsgőtabletták.
Félsz, de bátor vagy te is valakiért.

Sírsz még esténként, vagy te már
eljutottál arra a szintre, hogy kiszárad a szemed?

Elfelejteti.

Majd tollal újra írok a ceruza nyomát.
Csak megyek, azt se tudom hova.

Majd odaérek.

Látod, és még mindig hiszel ebben.

Nincs válasz.

NAGY LEA

LÉGÖRVÉNY

Tudod, azok a furcsa nagy állomások,
melyeknek van egy olyan hosszú kifutójuk,
várják, hogy légörvénybe kerüljenek.

S bennük egy kicsinyke költő
betúrt ingben müzlit eszik és kefirt iszik,
meg ötpercenként a kijelzőre *detektál*,
ahol távoli kozmoszok hangjai,
picinyke szörgolyók *pampognak*.

Arról fantáziál, hogy felfedez valamit,
egy presszókávét színű macskát,
akit majd örökké nyalogathat.

És esténként halucinál.

Keringenek a keringőben, járják a valcert,
de groteszk körforgó ez.

Mindenki a saját örvényében egyedül táncol,
van, aki dökögve, van, aki könnyedén:
ezek a *morzsatelepes*, vagy épp
zsenge borotvált férfiak
körözve furakszanak, pörögnek
egy-egy tejszínű, vagy kávébarna nőszemély körül.

NAGY LEA

NAGY LEA

ŐRÜLTEK ÉS BOLONDOK

SZÍVMASSZÁZS

(Petőcz András: Szaladni, szemben a széllel)

már nem kapunk levegőt
 túl nagy a nyomás
 mondom hogy még
 csináld
 gyorsabban hajts
 kerüld ki
 valami vákuum
 légüres tér
 már alig érezzük ujjaink végét
 csak a zsibbadást ajkainkon
 futunk mint az örültek
 mint a zsibbadó bolondok
 a telefon örült sípolása
 mint egy fejhangon visongó gépfájdalom
 távoli rezonálások a fülben
 a vér íze
 emlékek valami zongoráról és fülledt kabinról
 a lepedőn lévő vér
 hogy zuhanó falevelek között cirkálva
 a szerotonin szintünk ugyanoda tart
 hogy ami rajtad van
 a bőrödet is beleértve az nem is *apellál*
 pedig csak ezen át érzed ha tapintalak
 hogy egyszerre van isten
 és nincsen
 hogy az ember már semmiképp sem állat
 de mégis
 hogy az állatok örültek
 és bolondok

Az a sárga padló épp annyira unalmas és egyhangú, mint mi-
 kor pontosan 756 nappal ezelőtt először mentem át az
 átjárófolyosón, fel az udvarra, egészen az autókhoz. Akkor is
 17 kocsi állt az udvaron, egyenetlen félkörben, vörös-
 narancssárga mintával, üresen, de pattanásig feszülve, mint egy
 izom. Akkor még izgultam. A tenyerem verejtékezett az előírt
 fehér kesztyű alatt, szinte éreztem, ahogy a belsejébe hintett
 púderből valami sárszerű, finom massa lesz. A szívem a tor-
 komban dobogott, szívem szerint rohantam volna a
 kettesszámú kocsihoz, de a mögöttem lépkedő tapasztalt piros
 köpenyes kedélyeskedő beszélgetése a kissé kótyagos sofőrrel
 valamelyest visszafogott.

Gyorsan megyünk. Mindig nagyon gyorsan megyünk, és a
 szigetelés ellenére is émelyítően ordít a sziréna, végig követve
 az egész utunkat. Emlékszem, az első alkalommal egy képtelen
 és félelmetes gondolat vetette meg magát az agyam hátuljában,
 mintha egy kétségbeesett állat ordítana, nem is a sziréna. Mos-
 tanra inkább csak lüktet tőle a fejem. Mint egy zsibbadt
 fásultság, mintha másnapos lenne az ember. Szinte mindig
 nagyon lassan tesszük meg azt az utolsó négyszáz métert,
 mielőtt kiszállnánk a kör alakú, dohos szagú térből. Azt
 mondták, egy jó mentőorvoson sosem látszik, hogy nem biztos
 a dolgában, vagy, hogy fél. Már nem is félek. Megszoktam.

Néha persze, tudjátok, álmodik az ember a halottak arcával, de
 megszokja, mintha már csak valami kopott tablófotókat néze-
 getne, nem jegyzi meg a neveket, és csak egy esetszámot lát a
 bejegyzési naplóban. Az egyetlen, ami megmaradt, és néha-
 néha előtör, valódi rettegést döfve az emberbe, mikor a
 tenyeremben érzem egy pillanatra a bordák törését, és ilyen-
 kor néha szinte hallom azt a habos fűjást, ahogy vér tolul a
 tüdőbe és kiszorul a levegő. Innen tudni, hogy már késő. Ilyen-
 kor még általában három-öt percig kell folytatni ezt a kézzel
 történő fel-lemozgást a tüdőn. Ilyenkor a legnehezebb. Ólom-
 nehezek az izmok, ennyi év után is. Mintha a reménytelenség
 és a fölöslegesség úgy állítaná le az adrenalin termelését,
 ahogy egy villámlás csapja le a biztosítékot. De folytatni kell.
 Na, nem azért, mert lenne bármi remény a mentésre, ebben az
 első pár alkalom után elveszti a hitét az ember. Csupán azért,
 mert az előírás így szabja meg. Évek alatt eltávolodsz a halál-
 tól. Csak olyan lesz, mint egy éjjeliőrnek az álomosság. De aztán
 az ember megkérdezi egyszer magától, megkérdezi azt, ami
 után soha többet nem néz műszak után a gyerekei szemébe, de
 még csak a tükörbe sem.

És ebben az állapotban, ebben az üres tompaságban dolgozol
 hónapokig, évekig, de egyszer megkérdezed, hogy mibe ka-
 paszkodjak? Akármennyit edzek, az az utolsó három-öt perc
 szívmasszázs a halál csendes buggyanása után nehezebb, mint
 bármilyen súlyt megemelni. Mert már nem hiszel benne. De
 csinálod. Csinálod, mert a protokoll szent. Ez szent. Annak
 kell lennie, a protokoll lesz a szentírásod, a vallásod. hogy
 miért? Mert más neked már nincsen. Soha többé.

EULOGY FOR MY MOTHER MAGDA POUZAR

Hello I'm Kathy, or as my Mom would say Kati.

Although I have heard my mother's life story many times, for some reason I never connected the dots on how truly exceptional her journey and accomplishments have been until using her personal documents and talking to her in the hospital did her incredible narrative appear to me.

Today - to honour her and because I am so proud of her - I would like to briefly share with you her story.

Now to begin my mom had a very good childhood, even though her father had passed away when she was 5 years old. Her mother adored her, spoiled her and would do anything to make her happy. But things changed dramatically when WWII broke out on Magda's actual 15th birthday, September 1, 1939. School opportunities ended for her, her childhood also. She had to grow up fast.

At age 18 Magda left home, she moved to the city and worked at a post office sending telegraphs in Morse code. Mom loved this job because she got to peak into other people's lives finding the information she was sending fascinating.

However, at age 20, her village was invaded and her mother begged her to come home, so she did.

She had several suitors during this time, because Magda was fun-loving, confident and very beautiful. One particular suitor promised his undying love and an opportunity to go on an adventure. She was hooked. The plan was that they would escape Hungary and start a new exciting life together in another country overseas. The plan was forged and at age 24, following her fiancé who had already left, Magda escaped Hungary by herself. The escape of course was dangerous and extremely difficult. Most painful for her was the fact that she couldn't tell her mother or sister what she had planned for fear that they would be questioned.

She made it to a displaced person camp in Salzburg where she got stuck for 2 years as the country where her fiancé was waiting for her, Buenos Aires, had closed its borders. And no other

country was accepting refugees. Her time at the camp was challenging, but where - I believe - she developed her strength and stamina.

Finally, at age 26, Canada opened its borders to her and she travelled by ship to this country.

Now, Magda is young, alone, she does not speak English, and has absolutely nothing to start a new life in a new country. Part of her condition to enter Canada was to work as a domestic for 1 year. She was placed with a family in Montreal and using her strong work ethic, charm and friendly personality she won the family over and they treated her very well.

But when the year commitment was up, being the ambitious person that she was, she had to pursue her dreams and moved to Toronto, where she worked as a waitress and a seamstress, saving what money she could and sending money home to her mom as well.

It was at the restaurant where she worked that she met and fell in love with my dad, who had also escaped Europe and even though he was highly educated and spoke English, was the dishwasher. At age 28 they married. And then together, within 4 years, 6 years since arriving in Canada, they had a business, an investment property, and a home. So impressive.

My mom sewed most of our clothes, mine were mini versions of hers. She budgeted, we rarely went out for dinner, but because of my mom's love for travel, she always found a way to take us on many trips in North America and abroad.

At age 42, she found the most beautiful spot on Lake Muskoka and together with my dad, they bought our cherished family cottage.

But things again turned dramatically for my mom: at age 52 she knew the marriage was in trouble and that she had to do something to protect herself, so she decided to get her real estate license.

Her teacher made fun of her in class commenting on her accent and told her she will never be able to pass the real estate exam. Well, as you know Magda, if she is determined and you tell her she can't do something she will find a way. So, she told me she wrote the exam answers on her arm and wore long sleeves, this way if she forgot something she could lift up her sleeve carefully and find the answer. She passed the exam and went on to become an extremely successful real estate agent for 15 years.

At age 54 her marriage was over and my dad left us. She thought her life was over.

Fortunately for Magda, she had her closest friends to help her get back on her feet. Heidi Horvath, my godmother, was always there to support her and Marika Tölgyesy, a longtime friend, actually came to her house, pulled her out of bed, where she had kept herself for weeks, got her dressed and brought her to participate in the Hungarian

Culture Centre choir. This was the start of how Magda got her life back. The Hungarian Cultural Centre, the Hungarian Church and all the new friends that she made filled her life with new meaning and extreme happiness.

And it is also where she met, in her words, “the love of her life” Béla.

For the past 42 years she has been so thankful for Béla and to be part of the Hungarian community. She loved the dinners and dances, the gala's, the group trips to Cuba, the pilgrimages to Quebec, and her yearly grand birthday parties where her and Béla would entertain sometimes even 50 guests. One year I remember the party was split in two, with 40 attending one weekend and another 40 the next. And of course, there are her many girlfriends that filled her life with joy, a sisterhood that she cherished. In closing I want to say thank you for how much you have enriched her life and ours.

Kathy Stewart

IN MEMORIAM POUZAR MAGDA

A torontói Szent Erzsébet Templomban 2020. január 28-án búcsúztatott Pouzar Magda életútját leánya, Kati ismertette a gyászoló rokonsággal, a közeli és távolabbi barátokkal, ismerősökkel. Szeretettel, meghatottan, sok helyen kedves humoral árnyalva vezette elénk a torontói magyar közösség fáradhatatlan tagját, aki nélkül évtizedeken keresztül elképzelhetetlen volt egyetlen magyar rendezvény. Serény volt, lelkes és alkalomadtán rámenős is, ha egy-egy nemes ügy érdekében szervezett rendezvényről volt szó. Sorsa első pillanatra tipikus emigráns sors: szökve, titokban hagyta maga mögött hazáját, családját, hogy kövesse kedvesét az idegenbe, ám terveinek már az ausztriai menekülttáborban más irányt szabott a kényszer - és nem Argentínába, hanem Kanadába került. Itt találkozott jövődöbéli férjével, akivel nagyon szorgalmasan, kemény munkával egzisztenciát teremtettek maguknak, gyermekkel, álmnyaralóval - ám, a házastársi kapcsolatuk megromlott. Ekkor Magda nagyot lépett - nagyobb, mint az átlagos, becsapott emberek: saját lábára állt, és 52 évesen megszerezte az ingatlan ügynöki diplomát.

A magánéleti válságán barátai, munkája és az időközben megismert és megszeretett Bélája segítette át. Lassan a magyar közösségi élet kiszakíthatatlan láncszeme lett, mindenekelőtt pedig sikeres üzletasszony.

A Fennvaló hosszú élettel áldotta meg Magdát, kilencvenöt esztendejének utolsó percéig népes baráti kört és szerető társat rendelt melléje a jó hangú, kedves és mindenki által tisztelt Szűcs Béla személyében.

Nyugalmad legyen csendes, kedves Magda, emlékedet megőrizzük. (*Dancs Rózsa*)

DSIDA JENŐ

A FÖLD ÉS AZ EMBER MEGMARAD

Üzenem neked, ki egykoron asszonyom leszel:

Ráébredtem az elhivatásra.

Vigyázok magamra.

Táplálkozom, sétálok nagyokat, alszom, figyelem izmaimat.

Egészséges és tiszta vagyok.

Vidám, fénylő és bizakodó.

S ha nálad időz gondolatom,
teltnek, erősnek akarlak,
azt akarom, hogy vigyázz magadra,
táplálkozz, sétálj, aludj nagyokat, figyeld izmaidat,
egészséges, tiszta légy, vidám és bizakodó.

Most minden gondolatom övé, ki eljövend.

Könyveket gyűjtök neki, Dantét, Dosztojevszkijt.

Verseket olvasok neki, mintha élne és értene már.

Az utcákon járva, beszélek neki az anyanyelvről,

napokon át magyarázok a francia forradalomról,

Erdélyről és az emberi sorsról.

Üzenem neked: ő a célunk és nincs más segítség.

Vidámaknak kell lennünk, hogy ő vidám legyen.

Kitartóknak kell lennünk, hogy ő világra jöjjön.

Izmosaknak és jóknak kell lennünk, hogy ő szeressen minket.

Vigyáznunk kell önmagunkra,

hogy boldog magyar legyen ő, új ember és erős.

Mert én elmúlok

és te is elmúlsz,

de a föld és az ember megmarad.

KABDEBŐ LÓRÁNT

**IN MEMORIAM – LENGYEL ALFONZ,
A NAPNYUGATI KERESZTES LOVAG**

A Hon-Lapunk olvasóinak nem kell külön bemutatni Lengyel Alfonz ludovikás honvédő hős katonatisztet, a falumúzeum mozgalom szervezőjét, a Rákosi korszak hat évet kényszermunkán tartott elítéltjét, a Sorbonnon doktorált világhírű régészprofesszort, a kínai régészet megújítóját. Dobos Marianne Szőlővesződségeim című életműinterjúja teljes terjedelmében megjelent. Most én írtam róla, elhúnyta alkalmából a Magyar Idők szombati Lugas mellékletében a 2016. február 20. szám 10. oldalán.

Az újság fejlécére kattintva olvasható méretben láthatjuk a cikket.

**ÖSSZETÖRT MADONNA
IN MEMORIAM – LENGYEL ALFONZ,
A NAPNYUGATI KERESZTES LOVAG**

A nyolcvanas évek elején a Londonban emigrációban élő Cs. Szabó László, az irodalomtörténet „Cs”-je a párizsi Irodalmi Újságban nagy terjedelmű cikkben méltatta az akkor még egyszemélyes Szabó Lőrinc kutatás eredményeit, és javasolta, hogy a „nyugati világ főhajtásaként” nekem ítéljék oda a hollandiai Mikes Kelemen Kör az évi emlékplakettjét. Amelyet ezt követően a határon átcsempészve tudtak csak hozzám eljuttatni. A rendszerváltást követően ennek valahányadik évfordulójára meghívtak a kör tanulmányi napjaira az elmaradt előadást is megtartani. A társelőadók között én a nagy jogtudós, Herczegh Géza Gábor előadásán sugárzó Németh László-i szellemiséget éreztem legközelebb magamhoz, velem utazó feleségem pedig felfigyelt egy kalandos sorsú, valaha Miskolcon érettségizett amerikai művészettörténész professzorra, és kötött vele életre szóló barátságot. A „kontroverzál személyiségű”, Floridában nyugdíjas éveit töltő professzor az internet segítségével mindmostanáig, 95. életében bekövetkezett haláláig mindennapos vendége lett

éjszakáinknak. A levelezésbe interjú-szövegek szövődtek, és ebből egy napnyugatra szakadt kereszties lovag csodálatos élettörténete kívánczított végül a bibliai ráhallást sugárzó, Szőlővesződségeim címen megjelent, és pillanatok alatt elfogyott könyvbe, mely végre szülőházájában is közismertté tette Lengyel Alfonz nevét.

Amíg Dobos Marianne alakíttatta, formálta a kötetet, én csak ámuldozni tudtam, Lengyel milyen kalandos úton védte hazáját a második világháború idején ludovikás katonatisztként, majd szolgálta bölcsésztként a magyar népi kultúra megőrzését a háború utáni minisztériumban, míg mindennek véget nem vetett hat éves internáltsága majd börtönévei. De túl ezen, a forradalom után menekültként hogyan küzdötte fel magát világismertségű régészprofesszorrá, miként lett Reagen elnök Kínaszakértőjévé, és érte el, hogy már életében emléktáblát kapjon annak a kínai egyetemnek a falán, ahová visszatelepítette a szakszerű régészetet.

Nem hinném ezeket a meséket, ha segítségemre nem jött volna az internet kontrollja: a feleségem leírta adatokat hiteltelenségem tárgy tényekkel ellenőrizte. Itthoni történetét pedig a Hadtörténeti Múzeum archívumában fellelt dokumentumok bizonyíthatják. Fejet hajtottam új ismerősünk előtt, aki jóval túl nyolcvanadik életében, hazalátogatva valahai gimnáziumában órákon keresztül le tudta kötni diákhallgatói figyelmét is. Beszélgetésük fele idejében beszélgetőtársa szünetet tartott, megjegyyezve, aki akar, el is távozzon közben. Senki nem mozdult. Végighallgatta mind csillogó-figyelmes szemekkel a történetek második fordulóját is. Harmadikat is hozzácsatolva: kérdések özönét és a nagyszámú dedikálást.

Lengyel Alfonz a gimnáziumi éveit a miskolci minorita rendház fiúkollégiumában töltötte, katolikus vallásossága itt kötődött a templom- és iskola alapító Kelemen Didák szentté avatása iránt épp akkoriban megújuló törekvésekkel. Annyira beleívódott ennek szelleme, hogy amikor századparancsnokként a solti hídfő védelmében súlyosan megsebesült, és a veszprémi hadikórházban, a helybéli püspök, Mindszenty József már feladta neki – akkor még úgy nevezték – az utolsó kenet szentségét, Kelemen Didákhoz kezdett imádkozni. Minderről – a szerinte csodának minősíthető eseményről – élete végén Amerikában, Sarasota püspökének vallomást is tett, elősegítendő az utóbbi időben ismét megújuló szentté avatási eljárást. Tárgyi tanúsággul hívta a számára repülőteri kellemetlenségeket okozó szilánkmardvány röntgenfelvételét, amelyet azon a bizonyos éjszakán – reggelre úgyis meghal! nem operáltak ki.

A háború után, hadifogságból hazatérve, elvégezte a miskolci jogakadémiát, és Mindszenty hercegprímás javaslatára ekkor már a kultuszminisztériumban a falumúzeumok ügyét szervezte. „A miniszterhez való bemutatkozásra menve az ajtó előtt láttam kidobva azt a

Mária a gyermekével közel életnagyságú szobrot, amiből a Zsolnay gyár csak egyet készített Gróf Klebelsberg Kunó, az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter részére. A miniszter személyi titkárától, Radnóti Miklós özvegyétől kérdeztem, hogy elvihetem-e a szobrot az irodámba. Azonnal megengedte, nehogy a szemébe hajítsák. Egyik reggel belépve az irodámba, láttam, hogy a szobor darabokra törve a földön fekszik. Dühömben káromkodtam a sztálinista magyar kommunistákra, akik még szemét módon minket Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumnak neveznek, hogy a nyugatiakat megtévesszék, de még látni sem bírnak egy keresztény szobrot. Engem még az év november 5-én az ÁVO letartóztattott. Azt állították, hogy azért szerveztem a falumúzeumokat, hogy annak leple alatt a bárók, grófok, mágnások és gazdag zsidók vagyonát együtt tartva megmentssem, a kommunizmus bukását várva, hogy akkor azokat a népnézőknek visszaadhassam.”

A forradalom után, bár nagy nehézségek árán, kijutott az Egyesült Államokba, de a hazai diplomáival, angol nyelvtudás nélkül, ott nem tudott mit kezdeni. Harmincöt éves kor feletti menekültek ösztöndíjat nem kaptak. Nem adta fel. Dolgozott. Sírásóként, takarítóként végcépucolással, végül egy ház kifestésével, de megszerezte a pénzt, hogy Párizsba utazhasson, a Sorbonne-ra visszatérhessen, és Chastel-nél doktorálhasson.

Karthágó ásatásainál már vezető régészként volt jelen. A romok között az emberiség történelmén gondolkodott. Hogyan vesztették el országok önállóságukat, hogyan kerültek idegen hatalmak rabságába. Végiggondolta hazánk történeti tragédiáit. A hazáét, amelyet mégsem tudtak úgy elpusztítani, mint a rómaiak a karthágóiakat. Miközben ott elmélkedett, megpillantott és megszólított egy nőt, nem fél-e egyedül a sötét éjszakában? A hölgy büszkén mondta: egy berber semmitől sem fél, és az elpusztított Magreb Királyságokról kezdett mesélni. Történetét a Magyar Királyság sorsával viszonzta, melyből Népi Demokrácia lett. Így társalogtak reggelig.

„Néhány nap múlva megjelent a tuniszi francia nyelvű kormánylap első oldalán egy cikk, melynek a címe az volt: Jenki a Dunavölgyéből. A cikkben éreztem, hogy a Karthágó romjai feletti beszélgetésünk legalább úgy megérintette az újságíró lelkét, mint ahogyan az enyémet. Egy berber nő és egy magyar férfi lelkileg fonódtak össze a filozófia, az ember-szeretet és a múlt tanulságaiból való jövőformálás lelkes gondolataiban.

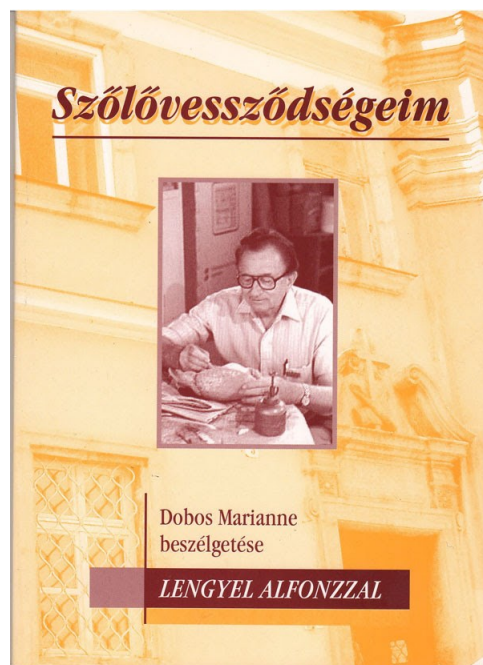
Ahogy a munkám megengedte, bementem a szerkesztőségbe és megköszöntem szép írását. Azt mondta, hogy másnap lesz a folytatása, de nem kell megköszönnöm, mert akkor neki is meg kell köszönnie, hogy beszélgettünk. Olyan érzéseket váltottam ki benne, amelyeket a férje halála óta nem érzett.”

Ettől kezdve minden beszélgetésen felvetődött az a kérdés: talált-e sőt a romok között. Számára Karthágó mégis beteljesületlen szerelmet hozott. El kellett szakadnia muszlim val-

lású özvegy újságíró társalkodó-barátjától, mert mindkettejüket életveszélyesen megfenyegették. Utóbb maga Reagen elnök kért meg számára a kínai államelnöktől feleségül egy professzorasszonyt, mert az akkori törvények politikailag nem engedélyezték volna ezt a házasságot sem. Így kései éveig vissza-visszajárt a kínai egyetemre is, féléves egyetemi kurzusokat tartani. Az utóbbi évben, amikor Lengyel Alfonz már nem tudott „átutazni”, felesége költözött át hozzá Floridába.

--- *** ---

Alábbi olvasásra ajánljuk Dobos Marianne beszélgető-kötetének részletét Dr Lengyel Alfonz amerikai egyetemi tanárral.

Lengyel Alfonz: Tizenöt éves koromban édesapám a miskolci Minoriták Internátusába iratott be egy évre. Azt akarta, hogy követelményekkel találkozzam, hogy megtanuljak egy magasabb mércéhez igazodni, hogy megtaláljam önmagam, ahhoz tanuljam meg odaadni és elveszíteni önmagam. Megtanítsanak a szeretetre, az odaadásra, a lemondásra, hogy ne legyek követelőző, aki minden tettében csak a saját érdekeit, hasznát előtérbe helyezve él.

D.M.: Szóval, hogy tanuljon a katolikum nagyságáról, a gondolkodás szabadságáról, a megbékélésről, az irgalomról.

L.A.: Talán még egyszerűbben mondanám: Mivel a szőlő is csak akkor terem gyümölcsöt, ha megmetszik, mert egyébként csupán leveleket hajt, gondolta édesapám, jó lesz, ha miközben „némi metszésen” átesem, megtanulom önmagam életre szóló állandó „metszés”-ét is.

D.M.: Amihez bátorság, és szakértelem szükséges. Ezt a saját „tapasztalatom”-ból tudom. Mint első éves mér-

nőkhallgatókat elvittek bennünket „építő”-táborba, egy „alanynevelőbe”, ahol szőlőt kellett az első napokban „kacsolni”, azaz metszeni. Lelkesedésünkben mindaddig nem volt hiány, míg a tábla szélénél megálló öreg parasztember sóhaját meg nem hallottuk: „Amit nem vitt el a jég, azt most elviszi a KISZ”. Talán, mert én sohasem voltam a KISZ szervezetnek a tagja, így gyorsan beláttam, igaza lehet, amikor a mi minden szakértelem nélkül végzett munkánkat, mellyel a „szocialista mezőgazdaságot” kellett támogatnunk, így értékelte. Néhány nap múlva, a borivók szerencséjére, már más munkát, facsetete kapálást bíztak ránk. Ott, ha a gyökereket valahogyan, balszerencsésen, el nem metszettük, kárt nem igen tehattunk.

Mert, „Jót, s jól, ebben áll a nagy titok, ezt, ha nem érted, szánts és vess, s hagyjad másra az áldozatot.”

L.A.: Mire beszélgetésünk végére érünk, talán kiderül, hogyan sikerült ez a drága atyáknak, akik nagy hittel, szeretettel, és természetesen nagy szakértelemmel fáradoztak nevelésünkkel a Kelemen Didák (1683-1744) által alapított konviktusban.

Igaza van ugyanis, és valóban rávilágított a hasonlaltal, hogy mindent meg kell próbálni megtanulni az életben. Ahhoz, hogy bárhová sodrodva, helyt tudjunk állni, jó gyökerekre, és vadhajtásoktól szakszerűen megtisztogatott ágakra van szükségünk.

Rákos Balázs Raymund Atya volt az előjáróm. Tudta, hogy mennyire szeretek futóversenyre és magasugró versenyre járni, egyszer büntetésként megtiltotta nekem, hogy elmenjek az egyik versenyre. Valami miatt azonban ki kellett mennie a „silentium” alatt, amikor mindannyiunknak a tanteremben, csendben tanulnunk kellett, másik atya jött be helyette. Odamentem hozzá és azt mondtam neki, hogy most el kell mennem egy iskolák közötti versenyre. Biztos vagyok abban, hogy meg fogom nyerni, majd sietek vissza, és folytatom a tanulást. Az atya, a tilalmamról nem tudva, még sok sikert is kívánt. Megígérte, hogy imádkozik értem.

Másnap azután Páter Rákos Raymund felháborodottan kiabált velem, amiért megszegtem parancsát, sőt még becsaptam a helyettesítő atyát is, visszaélve jószándékú szeretetével. Megtiltotta ezért, azt hitte, súlyos büntetés lesz ez számomra, hogy évvégéig, bármilyen sportversenyen részt vegyek. Elkezdtem mosolyogni, majd kacagtam. Mit röhögsz? – kérdezte csodálkozva. Nem mondhatom meg, atyám – feleltem –, mert biztos, hogy ezért meg fog verni. Nem bántalak, fiam! Csak bátran! Biztatására meg is mondtam, hogy azért nevettem, mert az atya „*most azt hiszi, hogy jól megijesztett, pedig már elértem, amit szerettem volna. Megnyertem a versenyt, és ebben az évben ez volt az utolsó.*”

Erre azután valóban, bármit is ígért előtte, jól össze-vissza pofozott. Azt hittem, soha nem áll meg, soha sem fárad el az ütlegetésben. Eltelt három évtized, amikor is, ásatást vezettem Olaszországban. Ha tehettem, ilyenkor mindig

elmentem a Vatikánba dr. Csertő Sándor pápai prelátus urat meglátogatni, aki akkor a Vatikáni Aula igazgatója volt. Amikor bementem a Szent Péter Bazilikába imádkozni, valaki egy pálcával a fejemre ütött. Hátranéztem. Megláttam Rákos atyát egy hosszú, vékony pálcával a kezében. Nagy nehézkesen éppen az egyik gyóntatószékből lépett ki. Sírva öleltük át egymást.

Akkor apostoli magyar gyóntató volt. Kimentünk egy pizzériába, és emlékezésekkel, többek között a magasugró versenyemet is felemlgetve, kezdtük a beszélgetésünket. Megköszönte, hogy nem féltam tőle, bevallottam neki az igazat, valamint azt is, hogy nem voltam hajlandó, még a verés ellenére sem eltérni a kítűzött céloimtól. Elmondta, hogy találkozott olyanokkal, akik együtt voltak velem a kommunisták börtönében, és így azt tudja, hogy mennyire kitartottam ott a sok keserves kínzás, megaláztatás, szenvedés, hosszú magánzárka ellenére nemzeti felfogásom és keresztény hitem mellett.

Elmeséltem az egyik börtön „élményemet”, az összességében talán három évet is kitevő, magánzárkában töltött napjaim egyikének emlékezetes epizódját. Sokáig megtiltották azt is, hogy felfelé nézzek, csak lehajthattam a fejemet. Amikor éppen nyújtózkodtam, az őr pont bekukuskált az ajtón lévő kis lyukon. Meglátta, mit tettem, ezért a lábamra kötelet kötött, és azzal húzott a börtönparancsnok elé.

-- Ez a rab azért nézett felfelé, kezdte mondandóját, mert az amerikai pilóták érkezését várja.

-- Nem igaz, csak nyújtózkodnom kellett, mert a nyakam már nagyon fáj az állandó lefelé nézés következtében, -- helyesbítettem az állítását.

A „jóságos hóhérlékű” börtönparancsnok erre kijelentette, hogy nem nekem hisz, hanem az örömmek. Büntetésem pedig gúzsbakötés legyen, azzal súlyosbítva, hogy negyedóránként dobjanak a számig érő hideg vízbe. Rettenetes kínzás volt ez, de még a harmadik vízbedugás után is mosolyogtam. Reméltem legalábbis, hogy sikerült mosolyognom. Sikerülhetett, mert az őr észrevette és rám ordított:

-- Maga meg mit röhög?

-- Nem röhögök, csak mosolygok, miközben a maga jövőjét képzelem el.

Ezek után rettenetesen össze-visszatört, de ehhez legalább ki kellett húznia a vizes zárkából, ha nem akarta magát is összefröcskölni. Láttam az atya arcán, hogy megvonaglott, amikor ezt a „röhögős” újabb kalandomat elmondtam neki, pedig nekem nem az volt a célom, hogy párhuzamot vonjak a két történet között, hiszen tudtam, hogy azok a miskolci pofonok vitathatatlan jószándékkal az én fejlődésemet kívánták segíteni.

Beszélgetésünket követően elbúcsúztunk, megyünk tovább

ki-ki a maga útján. Megáldott, és adott egy dedikált példányt az akkoriban megjelent könyvéből. Miskolcon született, ő is, itt járt a „klastromba” elemistaként, és a középiskolai tanulmányait a szerzetesrend által alapított gimnáziumban végezte. Gyermekkorától úgy növekedhetett, hogy arra tanították, az önismeret felette áll minden tudásnak.” A több tudományok felfűjnek és kevélyé tesznek, de a magunk ismerése megfojtja a kevélység mérgét, belénk oltja az isteni félelemnek mennyei bölcsességét, az alázatosságnak tökéletességét”- ahogy ezt a szentség hírében elhunyt P. Kelenen Didák fogalmazta. Raymund atya tudományos munkásságában az ő életével foglalkozott. Sajtó alá rendezte 1714-1743 írott leveleit, illetve 1985-ben műveiből adott ki összeállítást. A későbbiek során is, írásait olvasgatva, szívemet külön megérintette az egyik kötetelőszó alatt a dátum, amire talán, nem sok olvasó figyel fel: Róma, 1977. október 23. A hit tövéből fakad a hazafiság is! Azóta Rákos atya Istenünkhöz távozott, én pedig amíg élek, Mindenszentek ünnepén imádkozom lelki üdvéért. Ő, aki pofonjaival sikertelenül akart engem alázatra szorítani, megalázta magát a találkozásunk alkalmával. Persze akkorra már én is jobban tudtam a leckét, amit Jézus nemcsak feladott nekünk, de hogy bemutassa azt, hogyha nehéz is, teljesíthető, élénk is élt. Ami Márk evangéliumában, így olvasható: „...aki nagyobb akar lenni, legyen szolgátok, és aki első akar lenni, legyen mindenkinek a cselédje.”

D.M.: Diogenész Laertiosz, a harmadik században élt görög filozófus, életrajzírónál olvashatjuk: „Amikor Arisztipposzt megkérdezték, hogy mit kell tanulniuk a jóra való gyerekeknek, így válaszolt: 'Azt, aminek majd hasznát veszik, ha férfiak lesznek.'”

A gyermekkor meghatározó élményeiből melyik az, amit még fontosnak tartana elmondani, mert felnőtként hasznát vette, és így segítette abban, hogy olyan emberré váljon, aki jelmondatának tekinti: *Légy humánus és becsülettel tedd meg a kötelességedet!*

L.A.: Csenevész kisgyermek voltam, 13 éves koromban még nyújtózkodva sem értem el a hálószoza kilincset. (Így váratlan feltűnésemmel nem okozhattam semmiféle meglepetést.)

Tizenöt éves koromban Miskolcon a Gyermekeperében szopránt énekeltem, amikor az iskolatársaim már kappanhangon mutáltak. Nevezetes emlékem a *Csipkerózsika* előadása. Én, a herceg, betörtem a túskevárba, kiszabadítani az alvó Rózsikát. Átölelve a kis gyönyörűséget, megéreztem felbukkanó kis mellét. Gyors mozdulattal megsimogattam a fenekét, és hamar szájon is akartam csókolni. A kislány dühbe jött, ellökött magától. Az előadás után, a szerepeinket betanító tanár megkérdezte, hogy mi történt? Mit is csináltunk? Sem én, sem a leányka nem akarta megmondani, mert zavarban voltunk mindketten. Később a tanár úr csak annyit mondott nekem, hogy minden nőt meg lehet csókolni, de nem mindenkinek. Nyáron cserkész táborban voltunk. „Miki

Egérnek” hívtak itt engem, mert kicsike is voltam, meg többek szerint „aranyos” is. Nem szerettem a konyha szagát, és a főzés körüli munkákat. Így, az ezzel kapcsolatosan rámeső teendőimet, elcsensceltem az éjjeli táborzászló őrzéssel.

Egy ízben a sok ide-oda szaladgálástól, fára mászástól, tóban úszástól annyira kifáradtam, hogy a zászló őrzése helyett elaludtam. De meglátta ezt a táborparancsnok. Miközben én édesdeden alukáltam, ő ellopatta a zászlót. Csak reggel, a kürtszóra ébredtem fel. Megdörzsöltem a szememet, álmosan körülnéztem, hol is vagyok. Hirtelen rájöttem, hogy őrzői kötelességemet elmulasztottam, és hagytam, hogy ellopják a zászlót. Ezért a „bűnömért” egy óras zászlórúdhoz-kötésre ítélték. Ebéd helyett, forró délben, tizenkettő és egy óra között, a napon szárítottak, mint ahogy faluhelyen a vörös paprikát szokták.

A konyháról finom ebéd illata áradt, de ez nem izgatott, mert általában, mint a rosszevő gyermekek, nem azért ettem, mert éhes voltam, vagy élveztem az ételt, hanem, hogy életben maradjak. Talán ezért is később, amikor a kommunisták börtönében voltam, ott is jól bírtam a koplalást. Igyekeztem nem a hasamra gondolni, hanem elfoglaltam magamat valamilyen agymunkával, észbeli tevékenységgel.

Gondolkoztam mindenfélén. Nehéz matematikai feladatokat oldottam meg fejben. Azok, akik állandóan siránkoztak, vagy az éhség gyötrelmei töltötték ki gondolataikat vagy megőrültek, vagy bele is haltak ebbe. Nem ehettünk pompás ételeket, amikről álmodoztak, sőt alig kaptunk enni, táplálékunk íze pedig valószínűleg leginkább a moslékéhoz volt hasonlítható. Elgondolkodtam a koplalások közepette azon az erénygyakorlaton is, melyet a római bölcselők végeztek a tanítványaikkal.

D.M.: Arra gondol, hogy kimerítő, éhgyomorral végzett séták után inycsiklandozóan, roskadásig minden jóval megterített asztalhoz ültették őket, ahol csak nézhették azt, mi „szem szájnak ingere”. Aszkézisüknek egyetlen jutalma pedig a gögös önelégültség lehetett?

L.A.: Ilyesmik jutottak eszembe, és az, hogy mennyivel több ennél a mi keresztény erénygyakorlatunk. Áldozatot vállalni az Isten és az embertárs iránti szeretetből. Még ha a középkorban talán -- és ezen mosolyognom kellett -- egyes, egymást az „erénygyakorlásban” mint „versenysportban” túllícitálni kívánó szerzetesek, szinte moslékká keverték levest-főzeléket összeöntve eledelüket, ezzel kívánták szolgálni, még jobban az Istent. Rabtartóink megadták számunkra az önfegyelemezés minden lehetőségét.

LENGYEL, ALFONZ
OCT. 21, 1921 - JAN. 24, 2016

FÁBIÁN JUDIT
VERSENGÉS

Dr. Alfonz Lengyel, PhD, art historian and archaeologist, died Sunday, January 24, 2016, at his home in Sarasota, Florida. Dr. Lengyel was born October 21, 1921 in Gödöllő, Hungary and served in the Hungarian Royal Army. After spending six years in Communist prison camp, he participated in the 1956 Hungarian Revolution. In the U.S. he was one of the founders of the Association of Former Hungarian Political Prisoners. Dr. Lengyel received his law degree in 1948 in Hungary, a bachelor and master's degrees in Art History from San Jose University, California in 1959, and in 1964 his Ph.D. in Museology from the University of Paris, Sorbonne. Beginning in 1968, he directed archaeological excavations in Yugoslavia and Italy and taught art history, archaeology and museum management at several universities in Europe and the United States. Between 1991 and 2008, Dr. Lengyel led excavations at numerous historical sites in China, where he was the first foreigner to be awarded government permission to engage in archaeological excavation, and is honored with a plaque at the Xi'an Tomb Museum, site of the famous terracotta warriors. He served as Advisory Professor at Fudan University and Xi'an Jiaotong University, and in the early 1990s he established the Sino-American Field School of Archaeology, currently based at UCLA. (ICOM/UNESCO), held membership in a number of American and foreign professional organizations related to art history, archaeology, and museology, and was the recipient of numerous honors and medals from professional organizations. In Sarasota, he was member of the Board of the US-China Peoples Friendship Association, and the Ringling Museum of Asian Art Division. As a national hero with an honorary military rank of Colonel, Dr. Lengyel was officially buried in the National Memorial Place Cemetery in Budapest.

Herald Tribune from Feb. 3 to Feb. 4, 2016

Sör-bu-borékok ver-seng-nek
nyári esőcsep-pek-kel.
Poháron ke-resztül bámul-va
fi-gye-lem az eső hisz-tijét.
Üveg-ben növeli egóját a sok ser-csep-pecs-ke,
po-csolyába csob-bant
sárhasú zápor-bu-borék
irigy-li a folyékony kenyér biz-tonságát –
oda-bent a sörhas-ban.
Sárhasú buggy
sörhas-ba vágyik –
Nut-ri-di-vat.

FÁBIÁN JUDIT
CIVILIZÁCIÓ

-Szétszórász, te ci-vi-lizáció! – pa-na-szo-lom pár sorstársam jelenlétében.
-Te meg a pénzt szórod ...rám – vág vissza a ci-vi-lizáció plasz-tik-éle-sen.
-Úgy, ahogy mo-bil-an-tennaid szórják ránk ke-gyes su-ga-ra-id – élcelődöm veled.
-Oszol-ja-tok! Vagy beéri-tek ve-lem, vagy beéri-tek ve-lem!
Ele-gem van a pa-na-szo-sokból, akik közben halálra tömnek a fejük.
-Majd osz-lom, fosz-lom, ha nem tartósítasz, ked-ves barátom! – mo-soly-gok rá.
Egyelőre osztódom.
Ma több hi-per-mar-ket-ben láttak egy-azon időpont-ban.
El-gyengült látásom élesíti fosz-fo-reszkáló áru-parádét.
Tu-dat-alat-tim mágne-se a rikító cso-ma-golás.
Ami nem kell, az kell.
Ami egyáltalán nem kell, az kell a leg-job-ban.
End-or-fint ter-mel a színes kütyü,
ad-re-na-lint ter-mel a bőség.
Síron túl is meg-ma-ra-dok.

CSIBI BALÁZS

EGY ÚJ KÖNYV MARGÓJÁRA

Gyöngyök és tükrök. Elevenen él emlékeim között, mikor kisgyermekként egy kreatív kézművesfoglalkozás keretében gyöngyökkel és tükrökkel dolgoztunk. Jóllehet, első ránézésre szürreálisnak is tűnhetett, hogy ebből a két „összetevőből” mi készül majd. A tükröket egy henger aljához ragasztottuk és az útmutatás szerint a sokszínű gyöngyöket a henger aljára szórtuk. Eztán bepillantva a hengerbe elképesztő vizuális játék kezdődött. Minden forogtatással más-más formát, absztrakt kompozíciókat alkottak.

Gyöngyök és tükrök. Elevenen él emlékeim között, amikor huszonevésen egy nyári délutánon a Vörösmarty téren első interjúmat készítettem a Kaleidoszkóp folyóirat számára. Szinte hihetetlennek tűnt, hogy az Ünnepi Könyvhétről tudósíthattam a kanadai-magyar diaszpóra irodalmi kiadványának. Pár hétre rá bele is olvashattam a friss lapszámba. Már-már deja-vu érzést adott, ahogy lapozgatva egy vizuális játék kezdődött. Minden oldal más-más kulturális témát mutatott be: irodalmat, képzőművészetet, zenét, interjúkat. Mintha egy kinyomtatott kaleidoszkópot tartottam volna a kezemben! A sokszínű gyöngyök sokszínű témákat - a tükrök pedig a kulturálisan pezsgő tengerentúli magyar diaszpórát tükrözik.

Szerencse kell ahhoz, hogy a gyöngyök közt igazgyöngyre bukkanjunk. Telch Dancs Rózsa írónek számos publikációja jelent meg az elmúlt évtizedekben. Ezek legjavát foglalja össze e kötet. Igazgyöngyökkel, jól tükrözve a magyar kultúra erős létét a diaszpórában...

(Dancs Rózsa: Palackposta: Előszó. Kaleidoscope Publishing, Toronto, 2019)

Ajándékozzon **ÉLETÜNK**-előfizetést rokonainak, barátainak, ismerőseinek, egykori iskolájának, bármilyen intézménynek vagy civil szervezetnek, amely közel áll Önhöz.

Legyen a segítségünkre abban, hogy a nagy múltú, 52. évfolyamában járó **ÉLETÜNK** a diaszpóra egyetlen nyomtatott magyar katolikus lapjaként információforrásunk maradjon!

ÚJ bankszámlaszámunk:

MISSZIÓ MÉDIA LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ

OTP Bank 11716008-22527699

SWIFT (BIC) azonosító: OTPVHUHB

E-mailcím, amelyre a megajándékozott személy/intézmény nevét és postacímét várjuk: [eletunkujag\(kukac\)gmail.com](mailto:eletunkujag(kukac)gmail.com)

FÁBIÁN JUDIT VERSEI

ZSINÓR AZ ÉGEN

Égre do-bott halász-zsinór egy repülő csíkja.
Nem chem-tra-il, nem kell félj,mert az ég kékje beszívta.

Körös partján lenn egy horgász zsi-negével babrál,
valódi-val va-ca-kol-gat, a hal meg csak hátrál.

Ho-rog háborgása hall-szik, meg-reng a víztükör,
üres fla-kon le-beg lomhán, hátán nap tündököl.
Lenn a mély-ben szirszar-giz-gaz csap-ja be a csa-lit,
ta-pad, nyo-mul, ra-gad, naív ho-rog be-le-hasít.

Hínár fojt-ja a zsi-ne-get, és a halász-lel-ke-t,
hobby-hor-gony kapás he-lyett rossz na-pot meg-ment-het.

Égi zsinór, rep-csi csíkja kék tükörbe nyúlik,
göbte-lenül, gond-ta-la-nul
víz mélyébe ug-rik.

CSIBI BALÁZS

RÁKÓCZI-BÁL 2020

A magyar diaszpóra egyik legjelentősebb szervezete, a 67 éves Rákóczi Alapítvány idén is megrendezte támogatói bálját Torontóban. Az alapítvány legfőbb célja, hogy a Kárpát-medence területén élő nehéz sorsú fiatalokat támogassa. Huszonhetedik éve tartják meg a Magyarágismereti Mozgótábort (Diákok Határok Nélkül programját), amelyet több száz kanadai és észak-amerikai támogatónak köszönhetően rendeznek meg évről évre.

A tábor mellett szintén nagy múltra tekint vissza az az étkeztetési program, amellyel kárpátaljai fiatalokat támogatják.

Az idei bál fővédnöke, Justin Trudeau, Kanada miniszterelnöke köszöntőlevelében hangsúlyozta: “köszönet illeti mindazokat, akik elkötelezetten részesei az alapítvány munkájának, amellyel a fiatal generációt támogatják”.

Doug Ford Ontario tartomány miniszterelnöke is elküldte üdvözlését, kiemelve az Alapítvány fő célját, ami nem más, mint az, hogy a világot egy jobb helyé változtassa.

Dr. Papp-Aykler Zsuzsa, a Rákóczi Alapítvány elnökhelyettese köszöntőbeszédében kiemelte, hogy nemcsak magyarságmentő a hagyományos, nagymúltú Magyarágismereti Mozgótábor, hanem sok esetben életmentő is. “A program által a fiatalok hitet és reményt osztanak meg egymással. Abban rejlik a nagy ereje a programnak, hogy ezt az erőt közösségeikben is továbbadják. Nagyon fontos tudnunk, hogy 2020-at a Magyar Kormány a Nemzeti Összetartozás évének nyilvánította. Az egyéni támogatók egyikét idézve, “nem hiszem, hogy van másik szervezet a diaszpórában, ami többet tett a nemzeti összetartozás érdekében az utóbbi 26 évben mint a Rákóczi Alapítvány.” 2740 nagylelkű adakozó több mint 3400 diákot támogatott ez idő alatt. Az este során levetítették a Magyarágismereti Mozgótábor huszonötödik évfordulójára készített dokumentumfilmet, amely jól bizonyítja azt az érzést, amit azok a fiatalok élhetnek át, akik részesei a tábornak, amivel egyben a Rákóczi családi kör tagjaivá is válnak. Átadásra kerültek a Rákóczi elismerések is, amelyekkel a magyar kultúra megőrzése érdekében önfeláldozó munkát végző személyeket tüntették ki.

Idén Rákóczi elismerésben részesült Balla Sándor, a Kanadai Magyar Vállalkozók Szövetségének elnöke, a Kanadai Magyar Kulturális Tanács elnökhelyettese. Munkájának köszönhetően olyan nagyszabású kulturális rendezvényekre kerülhetett sor, mint a Hungarofest Torontóban. Balla Sándor az elmúlt években Magyarország és Kanada kereskedelmi és üzleti kapcsolatainak előremozdítása érdekében, valamint magyar cégek kanadai piacra juttatásában is nagy szerepet játszott. Munkája eredményeként tavaly óta a kanadai üzletekben sok hazai,

Az idei Rákóczi-bál kitüntetettjei dr. Palkovits Valér torontói főkonzul és Dr. Papp-Aykler Zsuzsa társaságában

Bobó Bóbitája

melléklet

A TORONTÓI MAGYAR HÁZBAN

Fotók: Kralovánszky Balázs

AZ EGYSZERI-KÉTSZERI FÁNK

Jankovich Feren

Fánkot sütött nagyanyánk...
Volt öröm!
Egy üst zsír feketélt a tűzön.
De amikor kezdett duzzadni a fánk,
Nagyanyó felkiált:
"Elfogyott a fánk!"
Se fánk-se fánk...
Szaladtam én a szerbe szívesen,
de ott sem volt, biz egy sziporka sem.
Holott már kezdett esteledni ránk.
Ott a sok fánk, és nem volt semmi
fánk!
Se fánk-se fánk... Mit csináljunk?
-gyomrunk is korgott,

Csak szipogattuk a finom szagot.
Nyálunk is csorgott, fényesült a szánk:

Csak hűlt a fánk és parázslott a fánk...
Se fánk-se fánk...

Átszaladok a szomszédba!" - mondom én...
Jaj, úgy röstellem, -húzódtott szegény,
És nagyokat zötyögött Nagyanyánk:
"Itt egy garmada fánk, és semmi fánk..."
Se fánk-se fánk...

Hát akkor mi legyen a vacsoránk?
Zsíros kenyérhez volt sónk, paprikánk.
Nem oly finom volt, mint valami fánk,

De került másnap jó akácfa-fánk,
S irral-pirral mégis kisült
Az egyszeri-kétszeri fánk.

MIT JELENT: „Se fánk – se fánk...”?

Ne feledd: Téged is várnak!

Megavers5

A DIASZPÓRÁBAN

A Szolnok TV kezdeményezéséhez csatlakozva idén újra szavalhatnak a világ előtt az Észak-Amerikában élő magyar fiatalok.

A győztesekre értékes nyeremények várnak!

JELENTKEZZ TE IS!

**NEVEZÉSI HATÁRIDŐ:
2020. ÁPRILIS 11.**

**TÖLTSD FEL VIDEÓDAT
2020. ÁPRILIS 26.-IG**

Korhatár: 4-től 30 éves korig

Információ és regisztráció:

www.kanadaimagyarkulturalistanacs.com

tengerentulimegavers@gmail.com

[/tengerentulimegavers](https://www.facebook.com/tengerentulimegavers)

2020

MENNYISZTERELENŐRSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
Népkészeti Zrt.

CSOMA SÁNDOR PROGRAM

corvina

HUNGARIAN CANADIAN BUSINESS DIRECTORY

EARLY BIRD SPECIAL

Show your business to the community,
Get new customers, extend your business
with the help of **Corvina Directory** book.
Be a part of the high quality publication.

**DON'T MISS THE DISCOUNT PRICES.
CALL US FOR MORE INFORMATION**

Serving the community since 2005

16th edition

2020

416-638-3431

info@corvinadirectory.ca

www.corvinadirectory.ca

PANNONIA BOOKSTORE

300 St Clair Ave W. #103, Toronto, ON, M4V1S4

(416) 966-5156

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

